Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

ЕРА 22 ЯНВАРЬ
№ 7 (2319)
1959 шу
Мах 20 кеп.

Нохч-ГIалгIай АССР-а хьажкIаш лелаеча кагирхой слет

1959 шера, 20 январе, Грозническа Сталински района Ленина цIерахча культуран Дворецe республикерча хьажкIаш лелаеча кагирхой слет хилар.

Слет хьайийлар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Голубовске.

«Колхозашкеи, совхозашкеи хьажкIаш дикахь хьувкъийтарна де деза гIулакхаши, республикерча комсомольски организацен декхараши» яха доклад йир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Ш. Сагаевс.

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа 14 саго къамаьл дир.

Слете къамаьл дир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Трофимовс.

Слете дакъалаьцараша республикан берригача комсомольцашкеи, къонача колхозникашкеи, механизаторашкеи, совхозий болхлошкеи, Нохч-ГIалгIай АССР-а юрта боахама берригача болхлошкеи кхайкарал дир.

Слета балхах йола отчет тIайоагIача газета номер тIа хургья.

1958 шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

СССР-а Министрий Советерча центральни статистически управленен Хоама тIа йоах, промышленностан строительствонеи доал делга эргадаккхаро, дуккхача къахьегамхой творчески денал дегIадаро новкъостал дир дIахо а 1958 шера промышленность дегIайоалаярна.

Промышленноста болхлоша, Коммунистически партен XXI-ча съезда сийна йолаяьча деррига халкъа социалистически яхьа юкъе а баха, промышленни производствон шера йоагIа план ханал хьалха кхоачашйир.

1957 шера хинначул промышленни продукци арахецилга 1958 шера 10 процент лаккхденнад. Ерригача союзни республикаша ханал хьалха кхоачашйир шера йоагIа валовой продукции продукцен эггара дукхагIа лоархIамера тайпаши арахецара план.

Халкъа боахама Советий промышленносто валовой продукцен шера йоагIа план 104 процент кхоачашйир. План кхоачаш а тIехкхоачаш а яьй ерригача совнархозаша.

Паччахьалкхен промышленноста цхьадолча доакъошка 1957 шера хинначул валовой продукци дукхагIа хиннай: Iаьржачеи бос болчеи металлурге — итт процент, доагама а энергетически а промышленносте — итт процент, машинаши металлех хIамаши еча — йийтта процент, химическии резиновии промышленносте — кхойтта процент, строительни материалий промышленносте — ткъаь пхиъ процент, хьун, каьхата, дахчах-хьух хIамаш еча промышленносте—ийс процент, ейгача промышленностеи культурни вахара эша предметаш арахецачеи — ийс процент, кхачан промышленносте—пхи процент.

Еза - йоккхача промышленноста продукцен дуккха кхыдола кертера тайпаш арахецара 1958 шерара план тIехкхоачашъяьй.

1958 шерара халкъа эша эггара лоархIамера дола дуккха товараш арахецара план а тIехкхоачашъяьй.

1958 шера даьккхар чон— ткъаь ткъеста миллиони ялх бIаь эзари тонн, болат — шовзткъе йийтта миллиони ийс бIаь эзари тонн, прокат — шовзткъе шиъ миллиони ийс бIаь эзари тонн, аьшка руда езткъе бархI миллиони бархI эзари тонн, кIора — йиъ бIаь езткъе ялх миллион тонн, мехкдаьтта — бIаь кхойтта миллион тонн, газ — ткъаь ийс миллиарди бархI бIаь миллиони кубически метр, электроэнерги— ши бIаь ткъаь кхойтта миллиард киловатт сахьат, минеральни удобренеш — шийтта миллиони йиъ бIаь эзари тонн, турбинаш — ерригга а ялх миллиони ялх бIаь эзари киловатт низ болаш, металл теда станокаш — бIаь ткъаь бархIайтта эзар, автомобилаш—пхи бIаь цхьайтта эзар, торакторш — ши бIаь ткъо эзар, ялата комбайнаш (физически единицай лоархIам болаш) — кховзткъе пхиъ эзар, магистральни тепловозаш—ворхI бIаь шийтта, магистральни электровозаш, — кхо бIаь шовзткъе биъ, кIадаш — пхи миллиарди бархI бIаь миллиони метр, зиташ — кхо бIаь кхоъ миллион метр, кх. д. а даьд.

Промышленни предприятеша, Iилма - тохкама институташа, проектно-конструкторски организацеша 1958 шера хьадаьд керда эггара лоархIам болашагIа йолча машиний, механизмай, аппаратий, кхыйолча оборудованен 1600 совгIа тайпаш. Iома а даь, серегIа арахецаш да машиний, оборудованен, приборий, материалий эггара лоархIамегIа дола керда 400 паргга тайпа. Предприятешка болх бе йолаеннай 150 автоматически ах автоматически линеш.

1958 шера цаI ах миллион болча изобретателашеи рационализаторашеи ши миллиони ворхI бIаь эзари совгIа предложени юкъейоалаяьй. ДIадахача шера уж предложенеш юкъе йоалаярах бархI миллиарди пхи бIаь миллиони сом совгIа пайда баьлар.

1958 шера оттаяь хинна промышленни продукцега дIабода мах лохбара план ерригача СССР-еи ерригача союзни республикашкеи тIехкхоачашъяьй.

Сентябрьскии (1953 шу) цул тIехьагIа хинначеи ССКП ЦК-а Пленумий а партен XX-ча съезда а исторически соцамаш кхоачаш а деш, юрта боахама къахьегамхоша 1958 шера доккхий толамаш даьхад.

Укх дIадахача шера дика хьувкъийтад ялат а юрта боахама кхыйола культураш а.

Берригача мехко валовой даьккха ялат (амбара чу тессар) 8,5 миллиард пунт хилар, цунах кхачан эггара дикагIа дола ялат — кIа — 4,6 миллиард пунт а йолаш. Чуийца шекар доаккха свекла — 54,1 миллион тонн, боамби-бедал — 4,5 миллион тонн, гидуаргаш — 4,5 миллион тонн, кхоартолаш — 86,1 миллион тонн, баьца даараш —14,3 миллион тонн хилар.

1957 шера хинначул 2,1 миллиард пунт е 33 процент дукхагIа ялат даьккхар, хIаьта 1953 шера хинначул 3,5 миллиард пунти эггара ялат дукхагIа хьийкъача 1956 шера хинначул 700 миллион совгIа пунти дукхагIа ялат даьккхар.

1958 шера чуийцача ялатий ерригача культураштa юкъе кхаьча а мошa а хьажкIаш декъача ялата лоархIам бича миллиард пунт таргга я, е 1957 шера хинначул 2,3-зза дукхагIа.

Пхе шера чухь массадолча тайпарча боахамашка хьайбаш укх тайпара дийбад: доахан — 15 миллион корта, царца дахка доахан —8,1 миллион корта, хьакхарч — 15,2 миллион корта, жа — 29,8 миллион корта. Иштта дукхагIа хиннад коа тIара оалхазараш а. 1957 шера хинначул 1958 шера колхозашкеи совхозашкеи 11 процент дукхагIа хилар доахан.

1953 шера хинначул 1958 шера дулх — 2 миллиони 100 эзари тонн, шура — 21 миллиони 300 эзари тонн, тха — 86 эзар тонн дукхагIа даьккхар, фуаш — миллиарди 400 миллиони дукхагIа гулдир.

1957 шера хинначул 1958 шера колхозашкеи совхозашкеи дулх —8 процент, шура — 9 процент. тха—10 процент дукхагIа даьккхар, фуаш — 10 процент дукхагIа гулдир.

Йоаккхаш йола ерригга шура лаьрхIача СССР 1958 шера США-на тIехьаккхийр, хIаьта заводаша а цIагIа а доаккхаш дола деррига даьтта лаьрхIача СССР-о 1957 шерехьа а тIехьайитар США.

1958 шера ханал хьалха тIехкхоачашйир ялат, шекар доаккха свекла, гидуаргаш, шура, дулх, тха, кхыйола продукташ кийчъяра пачхьалкхен план.

1958 шера хьийкъача ялата пачхьалкхен заготовкех 3,5 миллиард пунт хилар, 1957 шера гулдаьчул 1,3 миллион пунт, е 62 процент дукхагIа а хилар из.

Кхоачаш а тIехкхоачаш а яьй тайп-тайпарча транспорта шера йоагIа задани.

Пачхьалкхен а кооперативни организацей а (колхозаш йоацаш) капитальни вложенеш 1958 шера 235 миллиард сом а хилар. 1957 шера хинначa капитальни вложенел 11 процент дукхагIа а хилар уж. 1958 шерара капитальни вложеней пачхьалкхен план 97 процент кхоачашъяьй.

ДIадахача шера болх бе йолаялийтай 800 совгIа йола керда йоккха пачхьалкхен промышленни предприяти.

ДIадахача шера дукхагIа йола строительни организацеш рентабельно болх беш хилар.

СССР-а халкъа боахаме 1958 шера хинна болхлойи гIулакхера нахи шера юккъера беча лоархIамах 54,6 миллион саг хилар, шера 1,4 миллион саг тIа а кхийтар.

ХьалхагIа дIадахача шерашка а санна, 1958 шера мехка бе болх боацаш нах бисанзар.

Къахьегама овсарле лаккхъяра план 1958 шера промышленностеи строительстееи тIехкхоачашъяьй.

1957 шера хинначул къахьегама овсарле промышленносте. Iаьржача металлурге, промышленноста кхы цхьадолча доакъошка а балха ди лоацдешехьа а, строительстве 9 процент лакхъелар.

1958 шера партеси правительствоси дуккха доккхий гIулакхаш дир, советски халкъа материальни хьали культурни вахари лакхдарна тIадерзадаь.

1957 шера хинначул СССР-а национальни доход 1958 шера 9 процент лакхъеннай.

Партен XX-ча съезда соцамга хьежжа промышленностерча болхлойи гIулакхерча наьхеи балха ди лоацдеш хилар.

Шера 202 миллиард сом деннача 1958 шера пачхьалкхено бахача наха делар тайп-тайпарча гIулакхаштеи льготехи луш дола 215 миллиард сом.

Колхозашка юртбоахама производство дегIаярца а цун товарность лакхъярца а дувзаденна, хIаьта иштта яланза яргIоаца поставкаши МТС-аша баьча балхах йоагIа натуроплатеи дIаяккхарца а юртбоахама продукташта цаIаш дола закупочни маьхаш увттадарца а дувзаденна лоархIам боллаш лакхъелар колхозийи колхозникийи доходаш. 1958 шера колхозникашта доагIа ахча хилар 130 миллиард совгIа сом, 1957 шера хинначул 36 миллиард сом, е 38 процент дукхагIа хилар из.

Колхозашка баьча балхах трудоденоех колхозникашта доагIа ахча а хIамаш а дукхагIа хилар.

Бахача наха пачхьалкхени кооперативнии торговлера ийду кхачан а кхачан доаца а товараш дукхагIа хилар. Розничнн товарооборота шера йоагIа план ханал хьалха кхоачашъяьй.

Хоама тIа яххача тайпара, дIадахача шера социалистически культуран хьакъехьа а дIахо толамаш даьхад.

СССР-е деша багIа нах, дешара деррига тайпаш юкъе а лоацаш, 1958 шера 50 миллион саг хилар. Юкъарча дешара школашка деша багIа нах, болхлойи юртарчеи кагирхой школашка, кхийнарий школашка багIараш а болаш, дIадахача дешара шера хинначул 1958-1959 дешара шера 880 эзар саг дукхагIа хилар. Цу хана чухь хьайийлай керда 1100 юкъера школа. Юкъера школа йисте а яьккха, 1958 шера аттестат ийцад 1600 эзар саго.

1957 шера 770 эзар къона специалист арахийцача метте 1958 шера лакхерчеи специальни юкъерчеи дешара заведенеша арахийцар 840 эзар къона специалист.

Лакхереи специальни юкъереи дешар йисте даьккха, халкъа боахаме болх беш бола специалисташ цхьан шера 10 процент дукхагIа а хилар, 1958 шу йисте доалаш 7 миллиони 500 эзари саг гаргга а хилар уж. 1957 шера хинначул вай мехкара Iилман болхлой 1958 шера 9 процент гаргга дукхагIа а хилар, 280 эзар саг совгIа а хилар уж.

Бахача наха ду лорий гIулакх дIахо а тоадеши дегIадоаладеши хилар.

1957 шера хинначул больницашкара маьнгеш 90 эзар совгIа, хадданза йолча берий яслешкара маьнгеш — 110 эзар гаргга, санаторешкара маьнгеш — 8 эзар гаргга дукхагIа хилар. Лораш 16 эзар саг дукхагIа хилар.

1958 шера лоархIам боллаш дукхагIа хилар нах чубаха хIцIеноши. 1958 шера пачхьалкхен средствай, хIаьта иштта бахача нахьа средствай а чотах, пачхьалкхен кредита новкъосталца городашка, города хьисапе йолча поселкашка МТС-ашка, РТС-ашка, совхозашка, леспромхозашка 61 миллион квадратни метр цIенош хьал а даь нах чуховшарболаш йисте даха аьнна ССКП ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи соцам тIа оттаяь задани тIехкхоачашъяьй. 1958 шера (колхозникашеи юртарча интеллигенцеси даьраш доацаш) 68 миллион квадратни метр, е планах оттадаь хинначул 7 миллион квадратни метр совгIа нах чубаха цIенош даь йисте а даьха, нах чуховшабаьб.

Цул совгIа, дIадахача шера колхозникашеи юртарча интеллигенцеси 700 эзар совгIа нах чубаха цIенош даьд.

1958 шера лоархIам боллаш лакхъелар просвещенен, культуран, унахцIено лораяра учрежденеш хьалъеча, коммунальни строительстве дIаяхийта капитальни вложенеш.

1958 шера, йоах Хоама тIа, доазол дехьарча мехкашкара экономически бувзамаш шерлуш дIаходахар. ЛоархIам боллаш лакхъелар машиний, оборудованен, мехкдаьттани мехкдаьттан продуктайи Iаьржача металлий проката, кхыдолча товарий экспорт.

1958 шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара пачхьалкхен план кхоачашъяра итогаша, йоах Хоама тIа, тешал ду Коммунистически партес хьалхе лелаеча советски халкъо массадолча а балхашка Iалаьмате дика керда гIулакхаш карагIдаьнна а коммунизман материально-технически кIийле йиллара тIехьа толам боллаш къовсам лоаттабеш а хиларах.

(ТАСС).

Нормал совгIа кирпишкаш ю

ДIадахача шера социалистически яхье яьннача бригадашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар № 12 йолча треста гIишлоний Управленерча Владимир Шамардина кулгалдеча каменщикий бригадо.

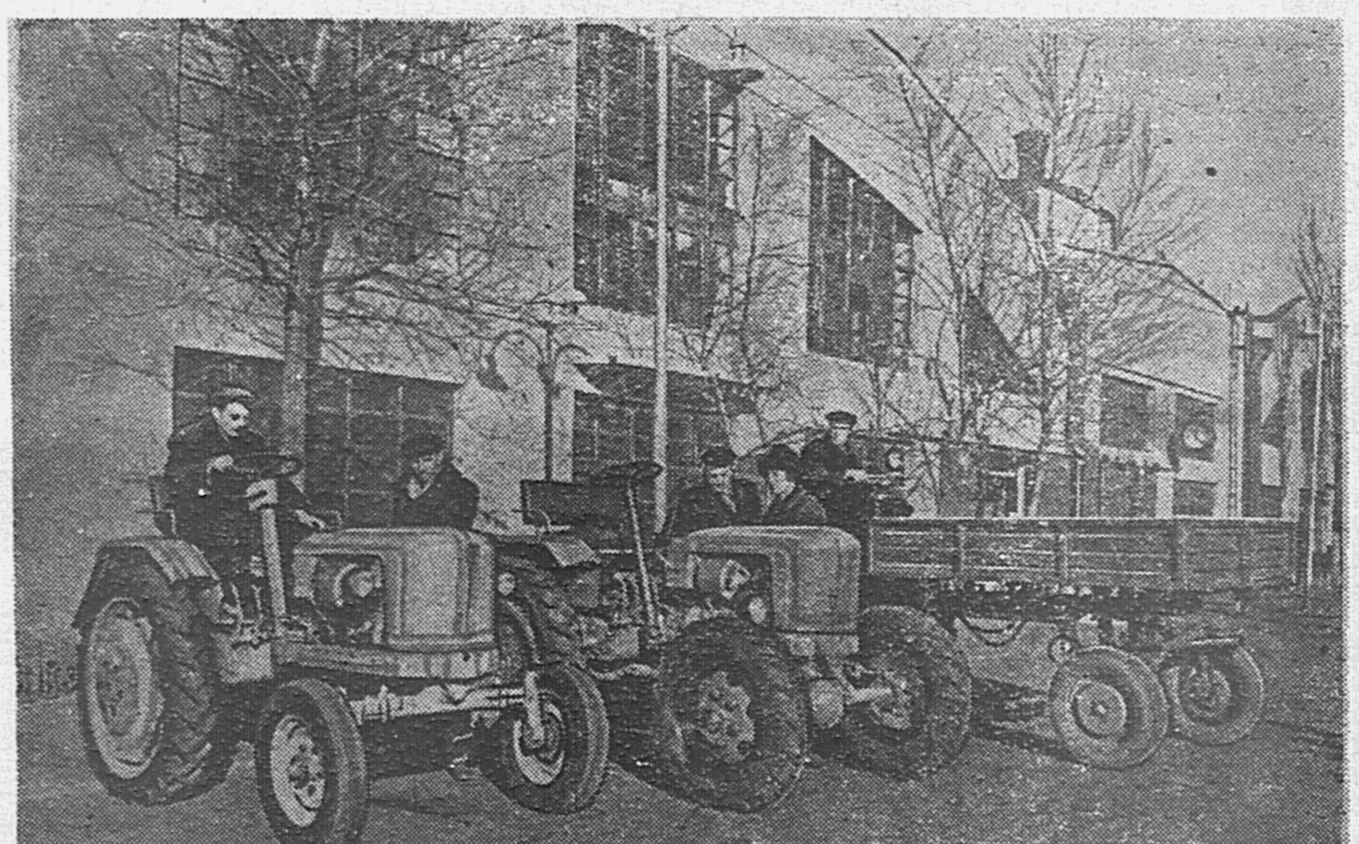
Болхлой коллективо 15 ди ханал хьалха тIехдика яь йисте яьккхар Старопромыслерча кирпишкий заводера кирпишкаш йокъаю камера. Коммунистически къахьегама бригада аьнна шоаех цIи тиллийтарна кердача шера хьалхарча деношка кхы а дикагIа къахьега болабелар каменщикий бригадера болхлой.

ХIара болхлочо нормах йоагIачул 200—250 кирпишк совгIа ю. Новкъоста Шимардина бригадо лаьрхIар хьалхагIа новкъарле еш хинна деррига подсобни балхаш шоай низац кхоачашде. Хьу кийчъе а арматурнийсъе а кхыдола балхаш де а болабелар каменщикаш.

ХIанз, кердача балха толамашца хIара сменах йоагIа норма дуккха а тIехкхоачашъеш партен XXI-ча съезда сийленца накъа болх Шимардина бригадацара къахьегамхой.

А. ДОДОВ.

Харьковерча торакторш еш бараша ССКП XXI-ча съезда лу совгIат

ХАРЬКОВ. Харьковерча торакторш вIашагIъехкача завода болхлоша Ерригсоюзни Iилма-тохкама тракторни института болхлошца цхьана къахьег Т-16 яхача ше лелача шассе кIийлен тIа 16 говра низ болаш йола тайп-тайпара торакторш хьаеш.

Пачхьалкхено тохкамаш дича дика хилар хьахьекхар Т-16 яхача ше лелача шассе. ТIехьайийза орудеш а йолаш юрта боахаме тайп-тайпара балхаш кхоачашде лаьрхIад цунца. Из мегаргьяа хIамаш дIаювча, баьца даарий хаьсашта нух токхадеча, йол чуэца, гаьнашта молхаши удобренеши тохача балхаш де а, хIаьта иштта мухь дIа-юха увза а, цудухьа цунна тIехьайийза я ше йоассалуш йола платформа. Керда шасси болх дикагIа бергболаш а оатхалаш дикагIа йолаш а, хьалхагIа арахецаш хиннарашка ихачул кIезигагIа металл дохийташ а кийчъе вIаштIехьдаьннад конструкторий.

Т-16 яхача шассега хьежжа кийчъяь Т-20 яха трактор а (ши чарх ведущи а йолаш) Т-24 яха трактор а (ерригга чархаш ведущи а йолаш) заводской обкатка еш я, хIаьта из яь яьлча пачхьалкхен тохкамаш дергдолаш а я.

Цу тракторийн Т-16 яхача ше лелача шассеи моторашй а трансмиссеи ходовой системани оатхалаш а цхьатарра я. Цу гIулакхо уж хьаяра болх аттача а боаккх запасной оатхалаш кIезигагIа хьае езаш а хулийт.

ССКП XXI-гIча съезда сийна арахецаш я керда машинаш.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): Т-20-и Т-24-и яха торакторш а Т-16 яха ше лела шасси а.

Е. АНДРЕЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ССКП XXI-ча съезда сийна

ВIаштта кхаь бетта карара ялийтац нов. Гакаев СаIида кулгалдеш йолча «Старогрознефть» управленен 3-ча промысло ССКП Старопромысловски райкомои райисполкомои дIаюха телаш йола ЦIе байракх.

ССКП XXI-ча съезда сийна социалистически яхь а лаьца, промысла коллективо 1958 шерарча планал совгIа дуккха а мехкдаьттеи гази деннад Даьхенна. Мехкдаьттани газеи хIара тонна хьайоаккхаш дIабода мах лохбарца дахача шера 1.670 эзар сом ахча кходаьд. ХIара болхлочо хьийгача къина овсарле 8 процент лакхъеннай.

Коммунистически къахьегама участок аьнна цIи тиллийта бокъо яьккхача нов. Гончаровс кулгал деча 3-ча участкан инициатива хьа а ийца, хIанз коммунистически къахьегама промысел аьнна цIи тиллийта бокъо яккха къовсам лоаттабеш я промысла ерригга коллектив.

Сурта тIа: «Старогрознефта» 3-гIча промысла заведующи н. Гакаев С.

ХIара денна 160 процент

ССКП XXI-гIа съезд хьаелла ди гаргга мел гIорт шерлу социалистически яхь.

Кердача, 1959 шера хьалхарча деношка денз «Шалински» совхоза центральни усадьберча ремонтникашта юкъе хьалхе лелаю комсомольца Заитченко Владимира. Слесара болх беш хIара денна 150—160 процент кхоачашъю цо балха аданеш.

Цхьан беттаи ах беттаи йола задани 27 январе кхоачашъе а дийнахьара нормаш кхоачашъяр 180—200 процентага дIакхачийта а къовсам лоаттабеш ва Владимир Заитченко.

М. ТКАЧЕНКО.

Коммунистически хьисапе къахьегаш ба

Коммунистически къахьегама коллектива цIи яккхарна къовсам лоаттабеш доккхий толамаш доахаш хьайоагIа МагIалбика мехкдаьттан управленен лаьттан кIалхарча скважинашта ремонт еча нов. Ткачев Ивана кулгалду бригада.

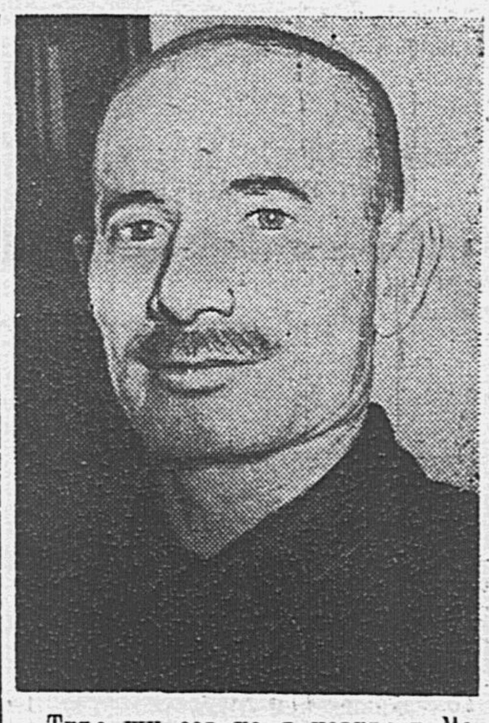
ССКП XXI-ча съезда шоаш накъа болхаш тIаийца доккхий социалистически декхараш тIехкхоачашдарна шоашта юкъе шерра йоаржаяь социалистически яхь лелаеш, скважинашта еш йола ремонт тIехдика еш, цунца шоай балха овсарал лакхъеш барттайна къахьегаш ба цу бригадера къахьегамхой.

Бригадан сменашта юкъе яьржача социалистически яхьа юкъе хьалхе лелаю оператора нов. Усков Федора сменас.

Нов. Усковси цун помощника А. Москаленкоси тракториста С. Пузенкоси 1959-гIа шу хьахулача бус № 547-7 йола скважина толеш 2 сахьат ха йоае езача, 45 минут мара ха ца йоаеш тоаяь яьккхар. № 608-7 йола скважин тоаеча а 12 сахьат ха эшача 3,5 сахьата тоаяь яьккхар цар.

ССКП XXI-ча съезда накъа болхаш шоаш тIаийца декхараш хIара денна 150—200 процент кхоачашдеш хьабоагIа бригадера хьинар дола болхлой.

Н. СИГАЕВА,
МагIалбика мехкдаьттан управленен 1-ча промысла геолог.

Ткъо шу сов ха я новкъост Метаев Джабара мехкдаьтта доаккхача промышленносте хадданза болх бу. 1935 шера волавеннав из Грознерча промыслашка мехкдаьтта даха. Итт шерал совгIа Казахстане а хиннав Метаев мехкдаьтта доаккхаш. Цига Iомайир цо бурув тохара говзал а.

ХIанз «Старогрознефта» управлене Ташкаларча бурув тохача конторе болх беш ва Метаев.

ДоаггIача тайпара сий дир цун вай правительствос. Казахстане мехкдаьтта доаккхаш Метаевс дика болх барах цунна «Къахьегама ЦIе Байракх» яха орден елар.

Юха Грозненски мехкдаьттан промыслашка балха венача новкъоста Мекаевс хадданза тIехкхоачашъю ший балха нормаш, шийцарча новкъосташта балха а гIулакхашта а хьокхам а луш.

Сурта тIа: бурильщик н. Дж. Метаев.

Мехкдаьтта чакхдоахараш дош кхоачашдеш ба

Орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера хьалхалатта технологаш, москвичаша доладь гIулакх кара а ийца, коммунистически къахьегама бригадаш хила бокъо яккхар духьа съезда сийна эттача яхьа юкъе бахар. Цу дикача болама юкъе яхар 129 саг чулоацаш йола 27 бригада. Цул совгIа дукхача мехкдаьтта чакхдоахараша хIаране къаьст-къаьста декхараш а тIаийцар шоашта.

Заводе эггара хьалха цу болама юкъе яхар инженер волча нов. Сапона кулгалдеш йола 7-гIча установкан коллектив. Селла дукха ха а яц коммунистически къахьегама бригадаш хила бокъо яккхара тIехьа лоаттабу къовсам дIаболабаь, хIаьта а цу хана денз баьча балха лоархIам бе йиш я. Масала, шоай балха планаш хадданза тIехкхоачашъю 7-гIча установкан технологаша. Январа 14 дийнахьа планал совгIа арахийцай 300 тонн парофинови дестилат. Установкан ерригача коллективо шоайчул совгIа цхьаькха слесара говзал а Iомаяьй, хIаьта хIанз шоай установкана ремонт еча хьинаре дакъа лоацаш а я. Вийтте а саг дешаш ва: 10 саг болхлой кагирхой школеи, 3 саг техникумеи, хIаьта оператор н. Петросов институтеи.

3-и 4-и разрядах йола слесара шоллагIа говзал Iомаяьй 11-гIча установкан ерригача коллективо. Ремонташ еча болхлошца цхьана шоай установкана ремонт еш я из, сихагIа ремонт йистеяккхар духьа. Операторашеи цар помощникашеи дIадахача 15 дийнахь планал совгIа 300 тоннал тIех мехкдаьттан сийрда продукташ яьхай.

ДIадахача шера хIара бетта-бетта ший планаш тIехкхоачашъеш хьаеннай Советски Союза Турпала Матросов Александра цIерахча 15-гIча участкан бригада. Цхьабакъда коммунистически къахьегама бригадаш хила бокъо яккхара духьа къовсам болабаьчул тIехьагIа, балха тIа кхы а доккхагIа толамаш даха аьнна шоаш денна дош кхоачашду цу установкан технологаша. Мехкдаьттах сийрда продукташ яхарна деннеи бийсаннеи йола заданеш январа хьалхарча деношка кхоачашйора 117 процент, цунца пари электроэнергии кхо деш а кIезигагIа доадеш а. Установкан ерригга коллектив шоллагIа говзалаш Iомаяь яьннай, хIаьта новкъосташа Горина, Митяйкина, Бородина кхоалагIа говзал а Iомаяьй — контрольни-измерительни приборий монтерал.

Кердача шера хьалхарча деношка дика балха толамаш даьхар кокс боаккхараша а. Цар тIехкхоачашъю шоашта сменах йоагIа заданеш.

Партен XXI-гIа съезд хьаелла ди тIаккхачалехьа шоаш балха тIа доаха толамаш кхы а дукхагIа деборгдолаш ба мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаш.

Н. ГЛУХОВ.

Цхьан колхоза ферме

Дикача балха хьокхамашца чакхдаьккхар 1958 шу МагIалбика районерча «Кавказ» яхача колхоза хьайбаш леладераша.

Юкъера лаьрхIача хIара беттача Iаттагара яьккха шура 2277 килограмм я. 1957 шера яьккхачул 214 килограмм дукхагIа я из. ДикагIа болча дояркаша н. н. Семинаси Чередниковаси хIара Iаттагара 2700 килограмм гаргга шура яьккхай. Дояр волча н. Чередниковай вoIo комсомольца Чередников Николайс шура яккхара боарам 2400 килограммал тIехбаьккхаб.

ХIара котамгара фуаш гулдара план 90 фуъ мара йоаццашехьа а, хIара котамгара юкъера лаьрхIача 104 фуъ гулдаьд.

Иштта дика латт колхозе жа леладара болх а. 1958 шера хIара 100 жийно 110 Iаьхарг баьб. Деррига Iоахарий дийна а да. Ханнахь доакъари помещенеши кийч а яь дика Iа доаккхаш да колхоза доахан.

Партен XXI-ча съезда сийна колхоза хьайбаш леладераша доккхий декхараш тIаийцад. Царех кертера дараш — юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2500 килограмм шура яккхари, хIара котамгара 105 фуъ гулдари, 2500 хьакха чуоттаяь кхабари пачхьалкхенна дIаялари да. 1959 шера дийна доллашехь а эзача 4090 центнер дулха лаьрхIа доахан кхедергда колхозо. Из 1957 шерачул 1353 центнер дукхагIа хургда.

Уж декхараш кхоачашде къовсам лоаттабеш ба ферман болхлой. Январь бетта 15 дийнахь хIара Iаттагара 77 килограмм—дахача шерачул 6 килограмм дукхагIа шура яьккхай. Иштта дика дIадоладаьд хьайбаш леладераща укх шера кхыдола балхаш а.

КУЗЬМИН,
МагIалбика районерча «Кавказ» яхача колхоза зоотехник.

1958 ШЕРА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА, ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

Нохч-ГІалгІай АССР-а Статистически управленен хоам

1958 шера промышленность, юрта боахам, транспорт, капитальни строительство, товарооборот, культура дегІаяр а болхлой дукхал хувцадалар а укх тайпара да:

I.

ПРОМЫШЛЕННОСТО ДЕЧА ХІАМАН ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

1958 шера валовой продукци яккхара план кхоачашъяьй укх тайпара:

	1958 шерара план кхоачашъяра процент
Ерригача республике гІолла	— 103
Совнархоза промышленность	— 104
Мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста Управлени	— 110
Цунна юкъе:	
«Октябрьнефта» НПУ	111
«Старогрознефта» НПУ	106
«Горскнефта» НПУ	106
Гудермесски НПУ	102
Правобережни НПУ	107
«Малгобекнефта» НПУ	105
Сунженски НПУ	124
Мехкдаьттан газа управлени	111
Автотракторни ремонтни завод	103
Центральни ремонтно-механически завод	109
Нефтеперерабатывающи промышленноста Управлени	105
Цунна юкъе:	
Грозненски нефтеперерабатывающи завод	103
Крекинг-завод	105
Нефтемаслозавод	115
Новогрозненски нефтеперерабатывающи завод	108
Производственно-товарни контора	104
Теплоэлектроцентраль	116
Ремонтно-механически завод	108
Энергетически управлени	103
Цунна юкъе:	
Грозненски ТЭЦ	103
Новогрозненски ТЭЦ	103
Энергоуправленен центральни ремонтно-механически завод	118
Сетевой район	120
Строительствони стройматериалий производствони управлени	116
Цунна юкъе:	
Кирпишкаш ю завод № 1	93
Кирпишкаш ю завод № 2	110
Старопромысловски кирпишкаш ю завод	120
МагІалбикера кирпишкаш ю завод	58
Рудах доацача латтатІарча рузкъай контора	106
Производственни предприятей комбинат	124
Хьун а хьух-дахчах хІамаш еча а промышленноста управлени	89
Цунна юкъе:	
Советски леспромхоз	65
Первомайски леспромхоз	97
Грозненски леспромхоз	65
Ермоловски ДОК	90
Грозненски ДОК	75
Мебельни фабрика № 1	101
Мебельни фабрика №2	112
Тарно-мебельни комбинат	110
Кхачан промышленноста управлени	102
Цунна юкъе:	
Кертера дулха комбинат	106
Кертера шури комбинат	108
ЧхьагІара-коньякий трест	91
ЧхьагІара-къаракъа-коньякий завод	105
Грозненски чхьагІара завод	108
Червленски чхьагІара завод	100,4
Каргалински чхьагІара завод	107
Ассински консервни завод	98
Грозненски консервни завод	98
Ацетонови завод	105
Маслозавод	104
«Красный молот» завод	106
Грозненски химически завод	96
Транспортни машинаш ю завод	94
Автогенно-карбидни завод	118
Моттигерча Советий промышленность	100,5
Ейгача промышленноста Министерство	91
Цунна юкъе:	
Швейни фабрика № 1	102
Швейни фабрика № 2	101
Швейни фабрика № 3	103
Кога гІирс бу фабрика	87
Модах дола барзкъаш ду ателье № 1	116
Модах дола барзкъаш ду ателье № 2	113
Кхачан товарий Министерство	106
Цунна юкъе:	
Макаронаш ю фабрика	79
Хлебокомбинат	103
Кондитерски фабрика	102
СаьмуІашкара сомех консерваш ю завод	123
Пивзавод	107
Хлебозавод № 3	104
Моттигерча промышленноста министерство	108

Цунна юкъе:	
Химзавод	112
Хьу кийчъю комбинат	102
Кирпишкаш ю завод	119
Промстройматериалий управлени	68
Цунна юкъе;	
Кирпишкаш ю завод № 1	61
XVI партсъезда цІерах йола кирпишкаш ю завод	84
«Красный Октябрь» яха кирпишкаш ю завод	47
КІир йоаккха завод	88
Доагама промышленноста управлени	69
Республикерча министерствайи ведомствайи промышленность	104
«ГАРО» завод	103
Электромеханически завод	103
Промсовета артелаш	106
Назрановски мельзавод	108

Партеси правительствоси баьча соцамах промышленностан строительствонеи ду доал эргадаккхар бахьан долаш лоархІам боллаш тоаделар промышленни предприятештеи стройкаштеи хьалхле лелаелга, цо Іалашдир паччахьалкхено оттаяь планаш толам боллаш кхоачашъелга а промышленни продукци арахецар лакхделга а.

Нохч-ГІалгІай экономически административни района халкъа боахама Совета промышленноста болхлоша ханал хьалха, 1958 шера 18 декабре, кхоачашйир шера иоагІа валовой продукци арахецара план а планал совгІа продукци арахеца шоаш тІайийца социалистически декхараш а.

1958 шера республике гІолла ерригa валовой продукци арахийцар 1957 шера хийцачул 13 процент дукхагІа, цунца совнархоза промышленносто 13 процент а хецаш. Шоай планаш кхоачаш ца ю промышленни предприятеш 1957 шера хинначул 9 кІезигагІа хилар.

ХІанз укх сахьата республике еча ерригача промышленни продукцех 85 процент продукци арахец совнархоза предприятеша, дерriга мехкдаьттеи гази яккхара, мехкдаьттан продукташ ,мехкдаьттан оборудовани, фенол, ацетон, бутанол яра 100 процент, консерваш, хьайбай а генарий а даьтта, колбасаш, дулх, мерзача шури продукци яккхара 100 процент гаргга а долаш.

1958 шера промышленни продукци дукхагІа дола тайпаш арахецара план кхоачашъеш болат, мехкдаьттан аппаратура, кирпишк, херх хьекха материалаш, консерваш яра шера йоагІа план кхоачашъянзар.

Совнархоза ерригача промышленни предприятех валовой продукци арахецара 1958 шера йоагІа план 48 предприятес кхоачашйир, план кхоачаш ца еш 14 предприяти йисар.

Валовой продукци арахецара план кхоачашъеш ассортиментах оттаяь план кхоачашъянзар:

Тарно-мебельни комбинато — мебель арахецара,

Электромеханически заводо — электрооборудовани арахецара,

№ 1-и № 2-и йолча мебельни фабрикаша — мобель арахецара,

Кондитерски фабрико — печенеш арахецара,

№ 3 йолча швейни фабрико — берий костюмаши барзкъаши арахецара.

II.

ПЛАН КХОАЧАШЪЯРИ ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦИ АРАХЕЦИЛГА ЛАКХДАЛАРИ

1958 шерара план кхоачашъяри промышленни продукцен эггара кертера дола тайпаш арахецилга лакхдалари укх тайпара да:

	1958 шера план кхоачашъяра процент	1958 шу 1957 шерпа процентаща нийсача
Мехкдаьтта	110	111
Газ	103	110
Бензин	103	128
Фаткен	107	87
Дизельни доагам	113	119
Мехкдаьттан битум	112	126
Болат	96	113
Мехкдаьттан аппаратура	93	131
Грязови насосаш	94	110
Станока-качалкаш	100,0	102
Автоприцепаш	100,0	143
Кирпишк	86	104
Тхов тІа юлла кирпишк	70	112
КІир	97	229
Аьшкбетона сборни конструкцеши оатхалаши	119	151
ГІулакхага йода хьу араяккхар	67	77
Херх хьокха материалаш	68	92
Фенол	112	115
Ацетон	111	115
Бутонол	105	112
Кхалнаьхеи маІача наьхеи пасташ	104	116
Чухьанахьа ювхаю трикотаж	108	108
ТІеханахьа ювхаю трикотаж	114	104
Кога гІирс	90	130
Дулх	107	94
Хьайбай даьтта	100,4	113
Генарий даьтта	104	98
Консерваш	92	106
Къаракъи ликера-къаракъа малараши	105	114
Пиво	106	101

1958 шера республике гІолла ерригаш а 128,2 миллион кирпишк, 54,2 эзар тонн маькх, булкаш, кхы цу тайпара йола хІамаш, 3384 тонн кондитерски хІамаш, 8789 тонн генарий даьтта, 45 миллион условни банка консерваш яьй.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 1958 шера республикан ерригача промышленносте гІолла 4,6 процент кхоачашъяьй. 1957 шера хинначул къахьегама овсарле 1958 шера 7 процент лакхъеннай, цунца совнархоза промышленносте 8 процент а луш.

1957 шера хинначул къахьегама овсарле лакхъеннай мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленносте 9 процент, нефтеперерабатывающи промышленносте 14 процент, строительствеи строительни материалий производствеи — 17 процент, «Красный молот» заводе — 12 процент, № 3 йолча швейни фабрике — 10 процент, № 7 йолча маслозаводе — 4 процент, автогенно-карбидни заводе — 8 процент, тарномебельни комбинате — 27 процент.

Цунца ОПНУ цІерахча № 1 йолча кирпишкаш еча завода, рудаш доацача латтагІарча рузкъай конторо, № 2 йолча швейни фабрико, сомех консерваш еча СаьмуІашкарча заводо къахьегама овсарле лакхъяра 1958 шера йоагІа задани кхоачашъянзар.

1957 шера хинначул вІаши нийсдеча маьхех лаьрхІача товарни промышленни продукцега дІабода мах 1958 шера, хьалхехьа а даьча лоархІамашка диллача, 3,4 процент лохбеннаб, цунца Совнархоза промышленносте — 3,6 процент а луш.

Ерригача а республике гІолла планах оттадаьчул совгІа продукцега дІабода мах лохбарах 110 миллион сом кходе йиш хилар. Республикан мехкдаьтта доаккхача промышленносте технико-экономически хьокхамаш тоаделар.

1958 шерара эксплуатационни бурув сиха тохара план 15 процент тІехкхоачашъяьй, 1957 шера хинначул тохкам беш бурув сиха тохар 22 процент лакхденнад.

1958 шера мехкдаьтта доаккхача промышленносте мехкдаьтта доаккхилга сихдеш йола методаш юкъейоалаяра балхаш дІахо а дІадихьар.

1958 шера эггара хьалха «Красный молот» заводе хьае йолайир низбола П-100 яха пескосмесительни агрегаташ.

III.

ЮРТА БОАХАМ

Юрта боахам чехкка лакхбе аьнна партеси правительствоси даь соцамаш кхоачаш а деш, республикан колхозашеи совхозашеи хІама дІадув кхаш шердир, хьайбаш дебадир, хьайбаех йоаха продукташ дукхагІа а яьхар, уж паччахьалкхенна дукхагІа дІа а елар.

Ерригача а республике гІолла 1957 шера хинначул 1958 шера юртбоахама культураш дІаюв кхаш 24,9 эзар га е 6 процент тІаккхийттар, цунца эггара дукхагІа ебаш йола культура-хьажкІаш дІаюв кхаш —9,8 эзар га е 10,8 процент тІа а кхеташ. Баьца дaараш дІадув кхаш 1,1 эзар гектар е 15,3 процент шерделар.

1958 шера республикан колхозашеи совхозашеи хьайбашта доакъар кийчделга дикагІа вІаштІехьа даьккхар. 1957 шера хинначул колхозашкеи совхозашкеи 1,5-зза дукхагІа силос кийчйир.

Гурахьа ялат дІадера план 1958 шера 105 процент кхоачашъяьй.

Республикан колхозашкеи совхозашкеи 1957 шера хинначул хьайбаш укх тайпара дукхагІа дийбад:

Доахан 6,9 процент,

Дахка доахан 5,9 процент,

Жаи гаьзарийи 4,8 процент.

Хьакхарч кІезиг-дукха кІезигьелар,

Республикан колхозашкеи совхозашкеи хьайбаех йоаха продукташ 1957 шера хинначул укх тайпара лакхъелар:

	1958 шу 1957 шерпа процентаща нийсача
Шура	105,1
Фуаш	95,4
Тха	101,4

100 гектара тІара лаьрхІа 1958 шера яьха хьайбай продукташ:

Колхозашкеи совхозашкеи яьккха шура	57 центнер
Цунца:	
колхозашка	42 центнер
совхозашка	80 центнер
Колхозашкеи совхозашкеи даьккха тха	185 кг.
Цунца:	
колхозашка	235 кг.
совхозашка	110 кг.
Колхозашкеи совхозашкеи даьккха дулх	16,6 центнер
Цунца:	
колхозашка	14,8 центнер
совхозашка	19,3 центнер

Ялат дІадув 100 га латта лаьрхІа колхозашкеи совхозашкеи гулдаь фуаш 8 эзар

Царца:	
колхозашка	7,7 эзар
совхозашка	8,3 эзар.

Цунца хьайбаех продукташ йоахилга а хьайбаех боала пайда а 1957 шера хинначул лоархІам боллаш лакхбеннаб.

1957 шера республикан колхозашкеи совхозашкеи юккъера лаьрхІача цхьан Іаттагара 1983 килограмм шура яьккхай, цунца:

колхозашка 2099 кг.

совхозашка 1902 кг.

Колхозашкеи совхозашкеи цхьан устагІан тІара 4,0 кг. тха даьккхар. Царца:

колхозашка 4,3 кг.

совхозашка 3,2 кг.

Колхозашкеи совхозашкеи яхкача цхьан котама кІалхара юккъера лаьрхІача 96 фуъ гулдир. Царца:

колхозашка 101,

совхозашка 93.

1957 шера хинначул республикан колхозашкеи совхозашкеи шура йоаккхилга 157 килограмм лакхъелар.

1958 шера оттаяь хинна юрта боахама продукташ кийчъяра план ерриrа а республике гІолла укх боарамаща кхоачашъяьй:

	1958 шерара план кхоачашъяра проценташ
Ялат	132,7
Гидуаргаш	94,4
Баьца дaараш	120,0
Дулх	103,8
Шура	102,2
Фуаш	94,3
Тха	103,6

ДІадахача шера хинначул паччахьалкхенна дІаенна хьайбай продукташ:

Шура 17,8 процент,

Дулх 2,8 процент,

Фуаш 19,7 процент,

Тха 2,3 процент дукхагІа хилар.

IV.

1958 шера Орджоникидзевски машин-наькъа Грозненски отделене мухь дІа-юха кхахьар лакхделар. 1958 шера мухь тІаботтара ерriга план 101,8 процент кхоачашъяьй, цунца керттера мухь тІаботтара план укх тайпара а еш:

мехкдаьттан продукташ чуйоттар 100,2 процент, ялата продукташ 131 процент,

строительни материалаш 109 процент,

Іаьржа металл 158 процент.

1957 шера чул вагонаш лелаяр 1958 шера 20,4 процент лакхденнад.

Оттабаьча боарамал лакхделар йоккхача поездаща мухь дІакхухьилга. ТІаботта мухь кхотабаь боттар бахьан долаш мукъа вагонаш дукхагІа хилар.

1958 шера вІаштІехьа а яьккха, дІаяхийтай 27611 еза етта поезд. Оттабаьча боарамал дукхагІа 12,2 млн тонн мухь дІабихьаб царца.

V.

КАПИТАЛЬНИ СТРОИТЕЛЬСТВО

1958 шера ерригача капитальни вложенех йола план республике гІолла 95 процент кхоачашъяьй, цунца совнархоза предприятешкеи организацешкеи 96 процент, союзни а республикански а министерствайи ведомствайи предприятешка 92,8 процент, моттигерча Советий предприятешкеи организацешкеи 88 процент кхоачаш а еш.

Подрядни строительни организацеша шера йоагІа строительни-монтажни план кхоачашъяьй укх боарамаща:

	1958 шерага план кхоачашъяра процент
Ерriга подрядни строительни организацеш	98
Цунца:	
1. Совнархоза подрядни стройорганизацеш	108
царех:	
Трест № 12	116
«Грознефтезаводстрой» трест	103
2. Министерствайи ведомствайи подрядни стройорганизацеш	92
3. Моттигерча Советий подрядни стройорганизацеш «Чечингстройтрест»	79

1958 шера паччахьалкхен средствай чотах хьал а даьд, эксплуатаце дІа а деннад 112 эзар кв. метр нах чубаха цІенош.

Цул совгІа, городе бахача наха шоай чотахи паччахьалкхен кредита новкъосталцеи хьалдаьд 725 эзар кв. метр нах чубаха цІенош. 1957 шера хинначунца нийсдича 147,7 процент хилар уж. Юрташка бахача наха шоай чотахи паччахьалкхен кредита новкъосталцеи хьалдаьд 8860 нах чубаха цІенош.

VI.

БОЛХЛОЙИ ГІУЛАКХЕРЧА НАЬХЕИ ДУКХАЛ

Республикан халкъа боахаме болх беш 1958 шера 178,8 эзар болхлои гІулакхера нахи хилар, 1957 шера хинначул 18,2 эзар е 11 процент дукхагІа а хулаш.

Промышленносте 4,3 эзари совхозашка 7,8 эзари дукхагІа хилар болхлойи гІулакхера нахи. Совнархоза промышленни предприятешка беррига болхлойи гІулакхера нахи республикерча промышленноста берригача болхлоехи гІулакхерча нахахи 76 процент лоацаш хилар.

VII.

ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

1958 шера республикан торговли дІахо а дегІайоагІаш дІаяхар. Паччахьалкхени кооперативнии торговлен розничин товарооборот, общественни кхача юкъе а боалабеш, 1834,7 млн сом хилар, 1957 шера хинначул 9 процент дукхагІа дегІа а йоагІаш.

Цунца, керттерча даькъе потребительски кооперацес чакхйоаккхаш йола юртара торговли дикагІа дегІайоагІаш хилар, вІаши нийсдеча маьхаща аьлча цун розничин товарооборот 1958 шера 16 процент лакхъелар.

1958 шерара розничин товарооборота план ерригача а республике гІолла 101 процент кхоачашйир, цунца торговли сета товарооборота план 101 проценти общественни кхачан предприятей сете 103 проценти кхоачаш а еш.

Маьхаш деча тайпарча организацеша розничин товарооборота план укх тайпара кхоачашйир:

	1958 шерара розничин товарооборота объем—млн. сомаш	1958 шерара план кхоачашъяра процент
Главунивермаг	116,2	101
Главювелирторг	7,2	89
Главлесстройторг	13,0	127
Главдорресторан (ст. Грозни)	12,9	102
Главдорресторан (ст. Гудермес)	5,3	95
Моттигера торгаш	633,3	98
Грозненски горпищеторг	318,5	99,0
Грозненски горпромторг	222,2	95,0
Гудермесски торг	24,9	105,0
Столовеий ресторанийи трест	67,2	104
Совнархоза УРС	317,9	102
Орджоникидзевски машин-наькъа Грозненски отделенен ОРС	73,8	99,0
Аптекоуправлени	14,5	89,0
Книготорг	10,8	115
Союзпечать	10,5	106
Респотребсоюз	528,8	103

VIII.

КУЛЬТУРНИ ГІИШЛОШ ХЬАЛЬЯР

1958 шера городашкеи юрташкеи юкъарча дешара школаш дукхагІа хьалийр. Болхлойи юртарчеи кагирхой школаши кхиинарашта йола заочни школаши а йолаш, ерriга школаш 1957—1958 дешара шера хинначул 4 процент дукхагІа хилар.

Республикерча юкъерча школай дукхал 1957—1958 дешара шера хинначул 3 процент дукхагІа хилар, царца юрташка 2 процент а хулаш.

1958 шера юкъера школа иисте а яьккха, аттестат ийцар 4076 саго.

Лакхерча дешара заведенешеи техникумашеи 1958 шера, заочни деша багІараш а болаш, 2737 къона специалист арахийцар. Специалисташ арахецилга 1957 шера хинначул 33 процент лакхделар.

x x x

1958 шера паччахьалкхен план кхоачашъяра итогаша тешал ду дІахо а Нохч-ГІалгІай АССР-а боахами культуреи, вай мехкара ерriга а экономика санна, дегІаена хиларах.

Нохч-ГІалгІай АССР-а Статистически Управлени.

Машин-наькъахой къахьегама вахте эттаб

МагІалбикера машин-наькъахой толаме кхоачащдеш ба партен XXI-гІча съезда сийна шоаш тІайийца доккхагІа дола декхараш.

Мухьи нахи дІа-юха увзарна шера йола план 104,5 процент ханал хьалха кхоачашъяьй. Планал совгІа 284 эзар тонно-километр никъ баьб, хІаьта къахьегама овсарле 113 процент лакхъеннай.

Вагонаш тІа мухь боттара а Іобоассабара а йола заданеш хадданза тІехкхоачаш а еш, поездаш графикаx лелаю диспетчера нов. А. З. Анидаловс кулгалдеш йолча смено.

Коммунистически къахьегама бригадаш аьнна цІи яккхар духьа къовсам лоаттабеш йолча старши машинистий Полянский Павелеи Рудков Михаилеи паровозни бригадаша, диспетчераша А. Анидаловси Г. Чеботаревси новкъостал а деш, беза мухь тІабола поездаш а кхувл, хІаьта хІара сменах 7—9 процент доагам а кходу.

Гуйран-Іан тІехь болх барна никъ дика кийчбир Гатиев Салманеи, Прозорова Марияси, Комбаров Михаилеи кулгалдеш а сменни заданеш 140—160 процент кхоачашъеш а йолча машин-наькъахой бригадаша.

Паровозаш технически дикеи культурнии лоаттаду хІара бетта-бетта доагам кходеш болча паровозни машинисташа Н. Е. Василенкос, А. И. Атаманцевс, Л. Г. Линниковс, иштта кхычар а.

Машин-наькъа тІа дика толамаш дахарна новкъостал ду балха тІа хьалха латтача болхлой рационализаторски предложенеш а керда техника а балха юкъе йоалаяро.

Масса, машин-наькъа тІа гІолла ше леларгйола компрессорни установкеи кІур хьалъуха турбаш цІенъярна йола грохоти шоай низаца хьаьйй паровозни депон коллективо. Цо йиш хилитар котельщикий къахьегам 70 процент аттача баккха а паровозни яьшта ремонт яра болх сихбе а.

МагІалбике духхьашха йолаяьй «Старогрознефта» коллективо йолаяь, стационарни Іанара яьш гІоанах цІендара способ. Из хала а дегІа зене а бола болх хьалхагІа кулгаца гон етташ бора, хІаьта хІанз къаьстта цу гІулакха аьнна хьадаьча вабащцеи чона бурильгащцеи из болх байт электроэнергес.

Орджоникидзевски машин-наькъарча Прохладная яхача станцен депо производственни экскурсе ваха хиннача хана слесара-инструментальщика Н. Д. Назаровна бІаргабайра пневматически жІовно беш бола болх. ЦІавеначул тІехьагІа, шийдепо шоллагІча дийнахье а педаль йир цо из санна йолча жІовна. Цо йиш хилийтар жІовна тІара машинист мукъаваккха.

Хадданза болх беш йолча производственни совещанено еннача предложенех наькъацара околодкаши грузчикий бригадаши вІашагІехкай. Цо йиш хилийтар шера долча алапен фонд 38 эзар сом йолаш вола 6 болхло мукъаваккха.

ХІанз массадола хІама маьха чухьнахьа а аттача а даккхарнеи кхом барнеи керда торонаш лохаш я коллектив.

Иштта гІулакх да хІанз лентах дола билеташ а доладаь, типографена телаш хиннача ахчах шера 27 эзар сом кходар а ца эшаш бола болх беш ваьгІа цхьа конторски болхло мукъаваккхар а. Цул совгІа вагонашкарча проводникий къахьегам а бухгалтерен учети отчетностьи а аттача яьккхай цу гІулакхо.

Тха, промыслашта юкъерча готтача машин-наькъа тІа дукха да кхоачащданза балхаш а халонаш а. Цхьабакъда, машин-наькъахой цу балхах кхераш бац. Царна хов, коллектива творчески инициативо а коммунистически кхетам болаш къахьегаро а моллагІа хало эшаеи семилеткан хьалхарча шера план толаме кхоачашъеи йиш хулийтаргйолга а хІаьта из дарца дІахо йодача хана а вай дукха езача Даьхен низ чІоагІбара юкъе МагІалбикерча машин-наькъахоша доаггІаш дола дакъа лоацарг хилар а.

Ш. ДАХКИЛЬГОВ,
«Малгобекнефта» НПУ Промыслови Узкоколейни машин-наькъа начальник.

Советски мехкарча мехкдаьтта доаккхарашта

Советски мехкарча мехкдаьтта доаккхача промышленностена технически прогресс яра декхараш кхоачащдеча хьинаре дакъа лоац «Красный молот» яхача заводерча машиностроителий коллективо. Заводо хІара шерра-шера дукхагІа арахец мехкдаьттан промышленноста предприятешта йола дика оборудовани.

Паччахьалкхен планаш а шоай социалистически декхараш а кхоачащдар духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, 1958 шера 14 процент дукхагІа товарни продукци яьккхай завода коллективо 1957 шера яьккхачул.

ССКП XXI-гІча съезда сийна шоаш декхараш тІаэцаш, завода коллективо 1958 шерарча планал совгІа 4.500 эзар сома продукци яла аьнна денна дош шозза кхоачащдаь Іийнадац.

ХІанз завода цехаша къовсам лоаттабу январь бетта планал совгІа 200 эзар сома маьха продукци ялара тІехьа. Красномолотцаша шоаш денна дош ара гІолла дІакхоссац, из дош а цар сийленца кхоачащдергда.

И. МАЙОРОВ,

ДикагІа йола доярка

Наурски районерча Ленина цІерахча колхоза 3-ча шурий ферме болх беш я доярка Шенцева Нина Васильевна.

1958 шера ше лелабеча хІара Іаттагара 3000 килограмм шура яккха аьнна денна дош, 3058 килограмм шурий а яьккха, тІехкхоачащдаьд цо. Цу балхо районерча доярокашта юкъе хьалхара моттиг елар Шенцевана.

Цунгара балха говзал хьа а ийсш балхаш деча дояркас н. Савинас, къонача дояркас н. Гайсумовас, иштта кхыбараша шура яккхара боарам чІоаггІа лакхбаьб.

Дукха ха йоаццаш хиннача хьайбаш леладеча болхлой районни совещане 1959 шера хІара Іаттагара 3600 килограмм шура яккха аьнна дош деннад нов. Шенцевас.

Сурта тІа: Наурски района Ленина цІерахча колхоза доярка Шенцева Нина.

К. СТОЛЕТОВА сурт а текст а.

Оалхазарий дика йоакхо еча

1958-гІча шера оалхазарий дулх паччахьалкхенна дІадалара план 1,5-зза кхоачаш а яь, хІанз нов. Н. С. Хрущевс XXI-гІча партсъезде ергйолча доклада тезисаши декабрьски Пленума материалаши ювцаш кхы а чІоагІагІа хьинар айдаь керда доккхий толамаш доахаш ба Грозненски районерча Ермоловски совхоза оалхазарашка хьожараш. 1959-гІча шера цар лерхІ фуаш деш йола котамаш 1,5-ззеи дулха лаьрхІа болбашкаш 10-ззеи дукхагІа хьалкхее.

ВорхІ шера совхоза коллективо Іалаьмате йоккха планаш кхоачашъе лерхІ. 1965-гІча шера оалхазарашка хьожачар ерригача совхозе гулдергдола фуаш итт миллионага дІакхоачаргда, уж хургда 1958-гІча шера ерригача Грозненски районе гІолла гулдаьчул 1,5-зза дукхагІа, хІаьта оалхазарий дулх 1965-гІча шерага кхоачаш пхезза дукхагІа хургда.

Керда шу доладелча денз шоай дисциплина а балха хьинар а айдаь оалхазараш дикагІа леладарна чІоатІа теркам тІабохийташ ба дахача шера хІара котамгара 145—164 фуъ гулдаь къахьегамхой. Царех ба н. н. Воропаева, Алханова, Плис, иштта кхыбараш а. Цар доаггІача тайпара Іунал деш леладу оалхазараш: дуа хІама боарамах лоаттаду, рациона юкъе баьца дaараш ухийт, витаминаш тел, оалхазараш чудоахка оагилгаш цІена а кІаьда а хулийт электрически лампаш а йоагаеш ди дІаьхду. Оалхазарашка хьажарна дика новкъостал ду оалхазарашта даа хІама кийчдеш болча болхлоша.

Са хилалехьа кухне хьа а баьхке оалхазарашта Іуйрийна даа хІама кийчде отт эрсий Аденева Дарьяи, Гузенко Марияйи, гІалгІа Орцхоева Зинаи, нохчо Мусаева Джовтани. Уж берригаш а дийнахьа йоагІа нормаш тІехкхоачашъеш ба.

ХІанз совхозе оалхазарашта лаьрхІа керда помещенеши искусственни Іамаши хьадеш латт.

РСФСР Лакхехьарча Совете а моттигашкарча Советашка а деча хоржамашка

Хоржамашта дика кийчо еш латт МагӀалбике

РСФСР-а Лакхехьарча Совета а Российски федерацен моттигашкарча Советий а хоржамаш 1959-ча шера кӀиран дийнахь 1-ча марта де аьнна РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума указ ара мадаьлла а из йоккха мероприяти дикагӀа чакхъяккхарна ший ханнахьа кийчо е болабелар МагӀалбике.

Городе а юрташка а хержа йистеьннай 800 гаргга саг юкъе волаш 214 окружной комиссеи.

Кулгалде къоастабаь заведующеш а болаш тайп-тайпарча наглядни агитацеца кийчъяь укх деношка болх бе йолалургйолаш я 17 агитпункт а. Иштта укх деношка хержа йистеяргйолаш я участкови хоржама комиссеш а.

Нов. Н. С. Хрущевс XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисех а, ССКП ЦК декабрьски Пленума соцамех а, хургдолча хоржамех а лаьца городерча а юрташкарча а агитационни болх дӀахьош 500 совгӀа агитатор ва.

Агитатораша шоашта хьалхашка латтача доккхийча декхарех баха нах дикагӀа дӀа мишта кхетабергба дувцаш, укх деношка партен горкомо вӀашагӀтеха 300 совгӀа агитатор юкъе волаш семинар чакхъяьккхар. Иштта 16-ча январе чакхъяьккхар агитпунктий заведующей декхарех лаьца вӀашагӀтеха семинар а.

ХӀанз городе а юрташка а агитационни болх дикагӀа дӀабахьарна, кхы а агитатораш къоастабеш я партийни, комсомольски организацеш.

В. БАГАТЫРЕВ.

Агитпункт хоржамашка кийчлуш я

«Красный Молот» завода культуран цӀагӀарча агитпункто боккха болх баьб, бахача наха юкъе политически кхетама болх беш.

Завода ДК-чу бахача наха йийшай ССКП ноябрьски Пленума материалех, СССР-а конституци дунен тӀа эггара демократически конституци я, СССР-а халкъа боахам 1959—1965 шерашкахьа дегӀабарах, Нохч-ГӀалгӀай АССР дӀахо дегӀаяра перспективех, иштта кхыйола лекцеш.

Агитколлектива юкъе 28 саг ва. Цар бахача наха юкъе кхетама болх барал совгӀа хӀанз хоржамий комиссена новкъостала харжархой спискаш увттаю. Шоай болх дика дӀахьош ба Ильина, Санин, Каверина иштта агитатораш нн. Гребман, Шепелев, кхыбараш.

ХӀанз агитпункт кийчъеш латта кердача стендашца, витринашца, журналашца, политически литератураца.

Укх деношка дӀаболабергболаш ба баха нах хоржамий положенех дӀакхетабеш а советски наха хьалхашка семилетке латта декхараш дӀадовзийташ а бола болх.

М. Л. РОССИНСКИЙ,
агитпункта заведующи.

Хоржамий сийна

ССКП ЦК декабрьски Пленума соцамаша дог гӀоздаьккха кхы а шерагӀа йоаржаьй Урус-Мартановски районерча къахьегамхоша ССКП XXI-ча съезда а РСФСР-а Лакхехьарча Советеи моттигашкарча советашкеи хургдолча хоржамий а сийна социалистически яхь.

Хьамсарча парте вай, социалистически юртбоахама къахьегамхой, ю йоакхо гуш хилча кхы а дикагӀа къахьега дог доагӀа, йоах Красноармейски совхоза 4-ча отделенерча свинаркас Девяткина Тамарас.

ХӀара хьакханна тӀакхеташ доладегӀа дозал 1,5 килограммага дӀакхоачадаьд свинаркаша Девяткина Тамараси, Зайцева Анастасияси, Куркина Гаммаси, иштта кхычар а.

Исмаилов Таусах тарра Амаев нохчо а, Хадизов СаӀид-Ӏаьла а. Красноармейски совхза 2-ча отделенен тракторни бригадера кхыбола трактористаш а шоай тракторашта дика ремонт а яь, 150 процентал тӀех заданеш кхоачашъеш латта оахаш ба. Оахама мах лохабе къовсам лоаттабеш хӀара денна машинаша доагои царна хьекхеи даьтта 25—30 процент кходу цар.

Денна 145—155 процент кхоачашъю юртбоахама машинаш тоаяра заданеш Красноармейски совхоза централыни мастерске болх беш волча кузнеца Межевский Михаил Васильевича. Дика болх бу лесхоза коллективо а. 1958 шерара продукци арахецара план 150 процент гаргга кхоачашъяьй. Лесхоза болхлоша Азимов СаӀид-Ӏаьлаи, Вагапов Абдуласи, Турпалов Ӏабасеи Баидов Шовхалеи укх деношка 175—180 процент кхоачашъю балха нормаш.

Цо къаьгга хьахьокх совхоза беррига къахьегамхой балха лакхарча хьоккхамащца ССКП XXI-ча съездаи, хоржамаш деча деннеи накъа болхаш хилар.

А. ПАЛЬЧАК,
ССКП Урус-Мартановски райкома оргтодела заведующи.

Тульски область. «Тулауголь» яхача комбината № 66 йолча шахте кийчон балхаш деш йолча В. И. Кочетова коммунистически къахьегама бригадас боккха толам баьккхаб ССКП XXI-ча съезда сийна: бетта 1670 метр йӀаьха штрек яьккхай.

Сурта тӀа: комбайн лелаеча пульта юххе забое латт Социалистически Къахьегама Турпалхо комбайнер В. И. Кочетов.

П. Маслова сурт.
ТАСС фотохроника.

Дика агитатор

РСФСР-е а моттигашкарча Советашка а хоржамашка кийчо еча хана къаьстта бехктокхамера декхараш латт агитаторашта хьалхашка. Из дика кхетадеш я агитатор йола Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета болхло нов. Еремина Мария Павловна. Цо агитаторалла болх бу 1952 шера денз. Грознерча Орджоникидзевски районе 380 квартале бахача наха сийдеш а дика йовзаш а я нов. Еремина.

Квартале яхалехьа, ергйолча беседан кийчо а йийя мара йодац Мария Павловна. ТӀеххьарча хана нов. Ереминас беседаш яьй «Нохч-ГӀалгӀай АССР укх ворхӀ шера», яхача темах ССКП ЦК декабрьски Пленума материалех, хургйолча партен XXI-ча съезда кийчо ярах.

ХӀанз Мария Павловна РСФСР-е а моттигашкарча Советашка а хургдолча хоржамашка харжархой спискаш оттаеш а хоржамий положенеца бахархой дӀакхетабеш а я.

А. ИСАЕВ.

Хоржамашка кийчо яр

Первомайски районе РСФСР-е а моттигашкарча Советашка а хоржамаш дара кийчо е болабеннаб.

Райсовета исполкомо къахьегамхой депутатий районни Совет харжарна, 40 хоржамий округ вӀашагӀъеллай, иштта вӀашагӀъехкай района юрташкара хоржамий комиссеш а.

Хоржамий кампани йолча хана наха юкъе политически кхетама болх лелабарна ССКП райкомо вӀашагӀъеллай 12 агитпункт.

Агитпункташ я района гаьна, лоамашка ухкача юрташка а, цо торо хулийтаргъя наха юкъе агитационни болх шерагӀа лелабе.

ХӀанз агитпункташ кийчъеш а хоржамех йола положени наха дӀайовзийташ а ба Первомайски районе.

С. ДУДАРЕВ.

РСФСР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дара Окружной хоржамий комиссеш чӀоагӀьярах дола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положенен 40—41-и статьяша маяххара РСФСР-а Лакхехьара Совет харжарна йола Окружной хоржамий комиссеш чӀоагӀйойла общественни организацейи къахьегамхой обществайи ер викалаш юкъе а болаш:

№ 811 йолча Грозненски-Ленински хоржамий округе гӀолла.

Окружной хоржамий комиссен председатель **Сидельников** Сергей Степанович — Нохч-ГӀалгӀай АССР-а профессиональни союзий областной советагара.

Окружной хоржамий комиссен председадела заместитель **Мальсагова** ТӀоити Тамара — Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически института студенташкареи, хьехархошкареи, гӀулакхерча нахагареи.

Окружной хоржамий комиссен секретарь **Волков** Федор Иванович — Нохч-ГӀалгӀай АССР-а эскараи, авиаценеи, флотаи гӀодеча Добровольни общества организацегара (ДОСААФ).

Окружной хоржамий комиссен членаш:

Ахматханов Салам — «Красный молот» яхача завода балхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Дылдин Анатолий Александрович — города Грознен Ленински районни коммунистически организацегара.

Кубенев Митрофан Афанасьевич Шелковски района Сталина цӀерахча юртбоахама артела колхозникашкара,

Ляпина Валентина Алексеевна — Грозненски хлебокомбината болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи.

Мурачковская Надежка Константиновна — Нохч-ГӀалгӀай экономически административни района совнархозерча инженерно-технически болхлошкареи гӀулакхерча нахагареи.

Пузенко Мария Николаевна — Каргалински района «Октябрь 12-шу» яхача юртбоахама артела колхозникашкара,

Слюсарева Екатерина Михайловна — Наурски района Наурски комсий совхоза 3-ча отделенерча болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Теряева Александра Алексеевна — просвещенении лакхерча школайи, Ӏилмай учреждениейи Шелковски района профессиональни союза болхлошкара.

№ 812 йолча Грозненски-Сталински хоржамий округе гӀолла

Окружной хоржамий комиссен председатель **Нозиков** Иван Ионович — Нохч-ГӀалгӀай АССР-а гӀишлошъерийи промышленноста строительни материалийи болхлошкара.

Окружной хоржамий комиссен председатела заместитель **Бузуртанова** Заурбика Фатима — Грозненски мехкдаьттан Ӏилма-тохкама института болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи.

Окружной хоржамий комиссен секретарь **Романов** Владимир Тихонович — города Грознен Сталински районни коммунистически организацегара.

Окружной хоржамий комиссен членаш:

Арсанукаев Денисултан — Саясановски района Орджоникидзе цӀерахча юртбоахама артела колхозникашкара,

Атлангиреев Масхуд Мусхаджиевич — Ножай-Юртовски района Шерипов Асламбека цӀерахча юртбоахама артела колхозникашкара,

Бездухова Любовь Александровна — Гудермесски района Гудермесски совхоза болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Васильева Валентина Афанасьевна — Грозненски нефтеперерабатывающи завода болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Коровяков Иван Павлович — Орджоникидзевски машиннаькъа Гудермесса станцен болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Магомадова Аймани — Курчалоевски района Ленина цӀерахча юртбоахама артела колхозникашкара,

Цибарев Федор Акимович — «Октябрьнефта» мехкдаьттан управленен 1-ча промысла болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Чагаев Баудин Камалдинович — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Нохч-ГӀалгӀай областной организацегара.

№ 813 йолча Грозненски — Орджоникидзевски хоржамий округе гӀолла.

Окружной хоржамий комиссен председатель **Симарзин** Василий Степанович — Грозненски городской Коммунистически организацегара.

Окружной хоржамий комиссен председатела заместитель **Абрамов** Иван Петрович — Нохч-ГӀалгӀай АССР-а эскараи, авиаценеи, флотаи гӀодеча Добровольни общества организацегара (ДОСААФ).

Окружной хоржамий комиссен секретарь **Ефремова** Мария Михайловна — города Грознен Орджоникидзевски района № 1 поликлиника медицински болхлошкара.

Окружной хоржамий комиссен членаш:

Баканаева Аймси Алиевна — Урус-Мартановски района промышленни комбината болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Гантимирова Раиса Султановна — Нохч-ГӀалгӀай АССР-а ейча промышленноста министерствон № 1 йолча модах дола барзкъаш деча ательен болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Динов Павел Александрович — Советски района машинно-животноводчески станцен болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Нетребский Николай Васильевич — «Кавэлектромонтаж» треста Грозненски строительно-монтажни управленен болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Панюков Владимир Николаевич — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Нохч-ГӀалгӀай областан организацегара,

Томилин Родион Родионович — Урус-Мартановски района Предгорни совхоза болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Хажиев Ахмед Азимович — Орджоникидзевски машиннаькъа Грознен локомотивни депон болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи,

Элиханова Сека Хатуевна — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза 10-ча отделенен болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерча нахагареи.

№ 814 йолча Старопромысловски хоржамий округе гӀолла

Окружной хоржамий комиссен председатель **Плетнев** Александр Иванович — гор. Грознен Старопромысловски районни коммунистически организацегара.

Окружной хоржамий комиссен председатела заместитель **Хусиева** Зина Мумадовна — Надтеречни районерча культуран болхлой профессиональни союзагара.

Окружной хоржамий комиссен секретарь **Пелих** Евдокия Владимировна — Грозненски района 1 Мая цӀерахча юрта боахама артела колхозникашкара.

Окружной хоржамий комиссен членаш:

Бузинова Мария Константиновна — «Старогрознефта» нефтепромыслови управленен № 3 йолча нефтепромысла болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Гачанаева Шайман — Ведениски района «Победа» яхача юрта боахама артела колхозникашкара.

Джамалаев Тата Юнаевич — Шалински района «Джалка» яхача совхоза центральни усадьбан болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Магомадов СаӀид Магомадович — «Старогрознефта» нефтепромыслови управлен № 2 йолча нефтепромысла болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Отдеров Игнат Семенович — «Горскнефта» нефтепромыслови управленен промысла болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Саранцева Елизавета Васильевна — Шалински района просвещенерчеи, лакхерча школерчеи, Ӏилман учрежденешкарчеи болхлой профессиональни союзагара.

Тарамов Имран Абдурашидович — Грозненски района «Советская Россия» яхача юрта боахама артела колхозникашкара.

Юнусов Магомед Сицилович — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Веденски районни организацегара.

№ 815 йолча МагӀалбикерча хоржамий округе гӀолла

Окружной хоржамий комиссен председатель **Мальсагов** Хьажмоахий Тухан — Наьсарен района коммунистически организацегара.

Окружной хоржамий комиссен председатела заместитель **Горшков** Петр Иванович — «Малгобекнефта» нефтепромыслови управленен болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Окружной хоржамий комиссен секретарь **Шадыжева** ИбрахӀама Лида — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Наьсарен района организацегара.

Окружной хоржамий комиссен членаш:

Агарков Николай Атеевич — Сунженски района «Победа» яхача юрта боахама артела колхозникашкара.

Алханов Хамбулат Гумахаевич — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовски» совхоза болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Галаева Махьмада Зина — г. МагӀалбика пригородерча «Ингушски» совхоза болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Комиссарова Пелагея Степановна — Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза шоллагӀча отделенен болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Пузенко Пелагея Петровна — г. МагӀалбика пригородерча «Кавказ» яхача юрта боахама артела колхозникашкара.

Синчинова Ольга Алексеевна — Сунженски района «XX партсъезд» яхача юрта боахама артела колхозникашкара.

Цолоев Зархмата Султан — Первомайски района паччахьалкхен учрежденешкарча болхлой профессиональни союзагара.

Шумило Андрей Николаевич — «Малгобекнефта» нефтепромыслови управленен № 1 йолча нефтепромысла болхлошкареи, инженерно-технически болхлошкареи, гӀулакхерчаргареи.

Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитель.

А. В. ТЕПСАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.

М. КОМАРОВ.

1959-гӀча шера 19 январе, г. Грозни.

Моттигерча советий хоржамаши агитаторий декхараши

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указах краяй, областий, округий, районий, городий, юртий, поселкий къахьегамхой депутатий Советашка хоржамаш дергда 1959 шера 1-ча марта.

ХӀанзара хоржамий кампани дӀахьу бокъонца долча исторически деношка. Вай парти, берригa мохк ССКП XXI-ча съездага кийчлуш ба. Цу съезде ювцаргья 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегӀабара контрольни цифраш. Новкъоста Н. С. Хрущевс партен XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаш берригача советски наха къоабалъеш я. Из кхетаеш да. Партес де лерхӀачунца советски наха бӀаргагу ший хьашташ, Даьхен вахар, къахьегамхой ираз бахьан еш йола керда йоакхо.

Советски халкъо даьхача толамаша а вай мехка коммунизм дӀахо хьалъяра программас а советски общественнии паччахьалкхени строй Ӏалаьмате чӀоагӀа низ болаш хилара, социализм капитализмал толажагӀа хилара тешал ду.

Дунен тӀа эггара демократически йолча хоржамий системан ларда тӀа къахьегамхой депутатий моттигерча Советаш харжаро гӀо дергда Советий, паччахьалкхен аппарата берригача доакъой болх тоабара, боахами культуреи хьалъяра цар лоархӀам айбара, нахацара цар бувзам чӀоагӀбара.

Хоржамаш чакхдаргда Коммунистически партен сийлахь-йоккха планаш кхоачашъяра советски нах оарцагӀа боахаш.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хоржамаш делга толамца чакхдалар партийни организацеша харжархошта юкъе агитационно-массови болх боаржабарга хьажжа хургда.

Наха юкъе беш болча берригача политически балхо гӀо де деза коммунизм хьалъяра партес оттаяь ворхӀ шера программа кхоачашъяра къахьегамхой оарцагӀа баха. Партийни организацей декхар да хоржамий кампане болх бе къоастабаьча пропагандисташтеи агитатораштеи кулгалдела тоаде, царна новкъостал де. Агитатора хӀара беседаца, лекцеца бахача наха шерра дӀайовзийта еза Коммунистически партен политикеи декхараши, советски общественни строй капиталистическичул толажагӀа хилар дӀадувца деза, боахама-политически декхараш толамца кхоачащдарна къахьегамхой вӀашагӀтоха беза.

Агитаторашка хьажжа политически балха боарам хургболга кхета а деш партийни организацеша агитаторашка хьажа а хьажа царна юкъе оза беза Коммунистически партени Советски правительствони политиках нах дика дӀакхетабе хоргдола а, боахама-политически декхараш толамца кхоачащдара къахьегамхой оарцагӀа баха могаргдола а нах.

Наха юкъе беча берригача политически балха юкъе хӀанз керттера дар ССКП ЦК ноябрьскии декабрьскии Пленумий решенеш я. Агитатораша наха дӀадувца деза Коммунистически партеси Советски нахеи даьха Ӏалаьмате доккха исторически толамаши, цар планаши, гӀулакхаши, советски хоржамий системан социалистически демократизман принципаши, советски наьха бокъонаши, декхараши, советски наьха морально-политически цхьоагӀои, Коммунистически партена гонахьа уж кхотадалар. Наха юкъе лелабеча политически балха юкъе лоархӀаме моттиг дӀалоац Коммунистически партен къамий политика, пролетарски интернациональни идеяш, социалистически паччахьалкхе дӀахо а чӀоагӀъярна Советски Союза къамий доттагӀал мел лоархӀам болаш да дӀадовзийтаро.

Укх деношка боккха пайдане болх лелабу Сунженски района XX-ча партсъезда цӀерахча колхоза агитколлективо. Цунца 55 саг ва — коммунисташ, парте боацараш, колхоза дикагӀа бола нах. Цар керттера теркам тӀаухийт колхозни производствон лоархӀамерча доакъой — бригадай, звеной, фермай балха. Бицбалийтац цар уж бахача моттигашка наха юкъе бу болх а. Агитатораш Ф. Кипа, В. Каверин, кхыбараш каст-каста хул шоай десятидворкашка ,сакъердаме а дег тӀара а къамаьлаш деш колхозникашца, ворхӀ шерарча плана башха дика цифраш царна дӀайовзийташ.

Шоай болх дика дӀаболабаьб «Малгобекнефта» НПУ III-ча промыслан агитатораша. Партийни бюрос, нах бахача моттигашка агитационни болх бе 18 агитатор къоаставаьв. Царех дукхагӀа бараша бахача наха дӀадовзийтад хоржамаш дарах дола РСФСР-еи Нохч-ГӀалгӀай АССР-еи Указаш. Массане а хьокхам эца мегаргболаш ба агитатора Иванова Софьяс бу болх. ДӀадаха хоржамаш хилча денз ший участок йиц ца луш, цига беседаш еш хьайоагӀа из.

Харжархоша доккха сийдеш ба агитаторaш Ибрагимов Султан (Шалински район), Юсупов Ваха (Наурски район), Мальсагов Ахьмад, Плиев Хьусен, Ахильгов Алихан «Наьсарен район), иштта кхыбараш.

Агитационно - пропагандистски болх дукхагӀа долча даькъе хоржамий участкашкеи цига вӀашагӀъехкача агитпункташкеи бе беза. ХӀанз болх дӀаболабаьб Грознерча, Сунженски районерча бӀаьш болча агитатораша. Дика болх беш я 19-чеи 20-чеи школай, «Красный молот» яхача завода, Наьсарен культуран цӀагӀара, «Назрановски» яхача совхоза центральни усадьбера агитпункташ.

ХӀара денна-ден шерагӀа даржаш латт хоржамашта кийчо елга. РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна хоржамий округаш вӀашагӀъехкай. Хоржамашта хьалхара болх дӀаболабаьб культпросветучрежденеша а: цар вӀашагӀдехк хоржамашта хетадаь стендаш, фотомонтажаш, книжкай витринаш.

Агитаторий лоархӀамера декхар да ворхӀ шерарча плано советски наха хьалхашка оттадаь декхараш республикан берригача болхлошка, колхозникашка, хӀара къахьегамхочунга дӀадовзийтар. Царна дӀадовзийта деза 1958 шера вай мехка халкъа боахам дегӀабоалабарна даьха толамаш.

Харжархошка ССКП ЦК ноябрьскии декабрьскии Пленумий исторически соцамаши тӀеххьарча хана советски наха даьха толамаши дӀадовзийташ агитатораш декхарийла ба Нохч-ГӀалгӀай АССР-а хӀара промышленни предприятен, колхоза, совхоза, РТС, МТС коллективашта хьалхашка латта декхараш дувца. Цунца дийза шерра пайда эца беза VII-ча областной партийни конференцен материалех, вай республикас даьха толамаши цунна хьалхашка латта декхараши дувца деза. ССКП XXI-ча съезда накъа йолхаш республикан промышленни предприятей коллективаша 18 декабре промышленни производствон шера йола план кхоачашдир. Промышленни производствон боарам 1957 шера хинначул 13 процент лакхбеннаб, къахьегама овсарле 7 процент айеннай. Доккхий балхаш даьд капитальни гӀирсаш хьалдеш.

Укх шера Грозненски нефтяникаша болх беча скважинаех дукхагӀа пайда эцарца, дикагӀа йола метедаш балха юкъе йоалаярца, производственни процессашта механизацийи автоматизацийи ярна мехкдаьтта доаккхилга айде деза. Мехкдаьтта чакхдоахараша дукхагӀа чакхдаха деза мехкдаьтта, бедала крекированни елга, мехкдаьттан сийрда продукташи парафини йоаккхилга айде деза.

Къамаьлаш деш агитатораша дукхагӀа пайда эца беза моттигерча материалех. 1958 шера НГӀАССР-а юрта боахама къахьегамхоша планал совгӀа 2 млн. 155 эзари пунт ялат кийчдаьд, 21.400 тонн хьажкӀаш дӀаеннай, уж я планал кхоззеи ахаззеи дукхагӀа. 1957 шерарчул лоархӀам боллаш дукхагӀа дӀаеннай шура, дулх, тха, фуаш, баьца даараш. Колхозий боахам айбеннаб, трудоденах луш дар дукхагӀа хиннад, тоаденнад колхозникий вахар. Юртарча къахьегамхой теркам юртбоахаман машинашта ший ханнахьа а дика а ремонт яра, дӀаде эша фу кийчдара тӀабахийта беза агитатораша.

Агитатораша ладувгӀарий теркам тӀабахийта беза балха юкъе пайда ца эцаш йисача торонашта, производственни декхараш толамца кхоачашдара наькъаш хьеха деза. Цар дӀайовзийта еза дикагӀа болча промышленностерча а юрта боахамерча а болхлой опыт. Коммунистически дешашца ше хьокхам баларца гӀо де деза ворхӀ шерара план толамца кхоачашъяра социалистически яхь йоаржае.

Партийни организацеш агитаторий балхага массаза хьожаш, царца семинараш, собранеш еш, хьехам луш хила еза.

Шеко яц Советашка хоржамаш даро советски халкъ Коммунистически партена гонахьа айхха кхотаденна хилари хургйолча ССКП XXI-ча съезда решенеш кхоачашъе ше кийча хилари хьахьокхаргхиларах.

Н. ОСИПЕНКО.

Къона зоотехник

Массанена дукхавеза Грозненски районерча 1-ча шурий совхоза зоотехник Тангиев Махьмад.

Ши шу а дац цо цу совхозе болх бу. ХӀаьта а ше хьинар долаш дика специалист хилар дӀахьокха кхийнад цун.

Зооветеринарни техникум чакх а яьккха совхозе балха веча из бехктокхаме гӀулакх тӀаэца ца лоархӀавеш вар Махьмад. Йоккхача шурий совхозе зоотехника болх дӀа ца бохьабалар кхерар из. Махьмадал хьалхагӀа болх беш хиннача пенсе тӀа вахача зоотехника нов. Щиринеи, совхоза керттерча зоотехника нов. Емельяненкоси из шеко дӀаяьккхар цун дег чура. Цар новкъосталца майрра дӀаболабир цо ший болх.

1958 шера совхозе хӀара беттача Ӏаттагара юкъера лаьрхӀача 2400 килограммал совгӀа шура яьккхай. 1957 шера яьккхачул 300 килограмм дукхагӀа я из.

Дукха болх бу къонача зоотехника уж коталонаш йоахаш. Массаза а аьхки доахан нийса дажаргеи доахана дукхагӀа шура лургйола доакъар даларгеи, помещенеш цӀена лоаттаяргеи — доаханна деш дола деррига Ӏунал нийса хиларга хьож из. ХӀара денна хьехам беш къамаьл ду Махьмада дояркашца, цар гӀалаташ нийс а ду.

Доккха новкъостал дир цо боагӀашехь школера балха баьхкача, гӀулакх ца довзаш болча къонача дояркашта доахангара дукха шура йоаха говзал Ӏомаеш а. Совхозе яхкача зоотехнически курсашка хьехаш хиннача специалистех цаӀ Тангиев Махьмад вар. Цига дийшача н. н. Глазовахи, Девицкаяхи, Герасимовахи ферман дикагӀа бола доаркаш хилар. Къоначa дояркас Девицкая Раисас 1958 шера хӀара Ӏаттагара 2900 килограммага дӀакхоачаш шура яьккхар. Дог раьза долаш боагӀа къона болхлой Махьмада болх беча ферме балха. Хов царна цо шоашта новкъостал дергдолга. Махьмада новкъосталца доахан деттара говзал цхьан бетта Ӏома а яь, бетта йола задани 130—140 процент кхоачашъю къонача дояркас Горлова Нинас.

Ферме беча балхал совгӀа комсомольскии профсоюзнии болх а лелабу нов. Тангиевс. Дукха болх бу цо совхозерча нохчашта дешар-йоазув Ӏомадеш а, юртбоахам кхы а тоабара хьакъехьа парте даьча соцамех кхетабеш а.

Дукха ха йоацаш ССКП члений кандидаталла дӀаийцав из.

ВорхӀ шерарча плана хьакъехьа а къамаьлаш ду Махьмада дояркащцеи кхыча болхлощцеи. Совхоз дӀахо тоаярна йолча ворхӀ шера плана юкъедахьа дезараш гучадоах цунна цу къамаьлаша.

Кердача шера шура яккхар кхы а лакхде къовсам лоаттабу нов. Тангиевс. Укх шера болх юкъах ца буташ институте деша воавала лаьрхӀад къонача зоотехника.

С. КОСТИН.

Доазол дехьара

Фу латт Белгийски Конго

Империализмо дунен тайп-тайпарча моттигашка увттаеш йола къиза порядкаш гарре оагаеш дӀайоалаелар 1959 шера юхь. 1 январе Кубера Батиста тирани йохайир, дукха шераш дӀадахачул тӀехьагӀа эггара хьалха цига урагӀаяхар къамший лоӀаме далара байракх. 4 январе Африкана юккъе — Бельгийски Конго — сий дайнача колониальни системан тӀеххьара чӀоагӀале йола еррига «Ӏаьржа континент» чӀоагӀа хьалхьоаеш хӀама хилар.

Цу дийнахьа Ӏурра колонен кертерча городе Леопольдвиле «Абако» яхача (Бельгийски Конгон граждании Ассациаци) культурно-просветительни обществос вӀашатӀехача митинге гулбелар эзараш бола африканцаш. Митинг йолаелар «Мукъа далар деза тхона» яхача лоацача, цхьабакъда боккха чулоацам болча лозунгаца. Из маьрша собрани йохае гӀертар полици, цхьабакъда собране тулбеннараш чӀоагӀа духьалбаьлар, низбола димонстраци а еш. Городе бахача наха демонстраци хьаллаьцар. Демонстрацех дӀакхийттар бе болх боаца 50 эзар саг. ЩӀаьхха гӀетта из болам сарахьа Леопольдвиль а лоацаш дӀакхестар. Из хӀама дувцаш, кхыметтел «Либр Бельжик» яхача буржуазни газета а мукӀарло де дийзад: «Леопольдвиле митинг ца яйта гӀортаро, товнаш тӀа хьекхача михо цӀи гӀорйоаккхаш санна, Бельгийски Конгорча наха хьалхехьа а дагадоаллаш хиннар хьоадир, яхаш.

Бельгийски колонизатораш «цӀерцеи турцеи» тоӀаде гӀерт тӀетта Конгон халкъ. Ассошиэйтед Пресс агенствос хоам бир, духхьал кхаь дийнахьа Леопольдвиле Конго масса а бахача нахаи бельгийски эскара — полиценеи юкъе дов хиннача 175 саг вийр, массехк бӀаь африканцашта човнаш йир, яхаш. ХӀанз Леопольдвилера улицаш хьалйиза герзах кийчденна эскараш да, города африкански кварталашка хадеш броневикаш лел. Бельген правительствос колоне чуувзаш латт метрополера эскара доакъош. Леопольдвиле, хӀаьта иштта Бельгийски Конгон кхыча городашка а карательни отрядаш дукхача наха чу а хьеж, африкански патриоташ лувца а лувц. Къаьстта аьлча «Абако» яхача обществон лидер Казавубу а бӀаьш бола нах а лийцаб. Бельгийски Конгора кхоккаденна латта хьал денгара-денга кхы тӀа а кхохкалуш да.

Фу бахьан долаш доладеннад уж цӀий Ӏоухийташ дола африкански мехкара гӀулакхаш?

Бельгийски Конго — Африкера эггара йоаккхагӀа йола колони я (цун территори я 2344932 кв. км., Бельгел 76-зза йоккхагӀа я из, цига баха нах 13 млн. саг совгӀа ба). Массехк ди хьалхагӀа реакционни пропагандас Бельгийски Конгох йоахар гӀеттача континентера «порядкагӀа йола оазис» я из. Колониализман апологеташа шоашта мамогга хоза дувцар африканций «ялсмалара вахар», цар «европейцашца вӀаши безаме дола гӀулакхаш». ДӀадахача шера цу мехка хиннача швейцарски журналиста Шварценбаха яздора, «хӀанзарча Европан цивилизацех дӀакхийттача кхереи аьшки мара балха кечалаш йоацаш тӀехьабисаьча наьха дас санна еш йола йоакхо я Конго Бельген доал деча гӀозараша лоаттаю политика», яхаш.

Цхьабакъда бакъдолчо мадарра хьагучадоах колониализман пропагандисташа дувца харцдараш. Йаьххача хана духьале йоацаш эксплуатаци е а Африкера баха нах бовха а бокъо луш йола крепостнически порядкаш я Бельгийски Конго. Цу мехкара Ӏаламан Ӏалаьмате дукхача рузкъай торонаш кхыча мехкарча кӀезигача монополеша дӀалаьца я. Империалисташта эггара хьалха хьаштдолаш я стратегически бедала торонаш — уран, цӀаста, кобальт, литий, тантал, германий, алмазаш, каучук. Агрессивни къилбаседа-атлантически блока эша кертера бедал лоаттаерех цаӀ я Бельгийски Конго.

Колонера керттера экономически политически гӀулакхаш бельгийски капитала бе доахк, «Сосьетэ женераль де Бельжик» яхар керте а латташ йолча, массехк монополес доал ду Конгорча колониальни экономикан дерригача доакъошта хӀана дац аьнна. Цхьабакъда укх тӀехьарча хана колоне чӀоагӀа хоадолийташ да американски капитал. США-с лерхӀ Бельгийски Конго Ӏаьржача Африкерча шоай экономически экспанцен боккхача лоархӀама моттиг. Бельгийски Конгора доаккха уран, хӀаьта иштта ядерни герз деча эша стратегически бедала кхыдола тайпаш а кертерча даькъе США-га кхоач.

Бельгийски Конгорча минеральни рузкъех Ӏалаьмате боккха пайда хул монополисташта.

Бельгийски Конгора лаьттагӀа доахка рузкъаш доахача доазол дехьарча компанешка 50 млрд бельгийски франк капитал да. Кхыметтел эггара кӀезгагӀа лаьрхӀача а цу компанеша 1957 шера баьккха цӀена пайда 10,5 млрд франк хилар, вешта аьлча цар Ӏодиллача капитала 20 процент гаргга. ХӀаьта миллионаш бола африканцаш Ӏалаьмате къе бах, шоаш хьегача къиза кхычахьара тӀабаьхкача наьха рузкъаш деба а деш. 1956 шера Конгорча хӀара болхлочо хьегача къих монополисташта 150 эзар франк цӀена пайда баьлар.

Шоашкарча хьалах лаьца Бельген колоней министрга африкански болхлоша яздора: «Дезал кхабба ца хулаш кӀезга да тха балхах доагӀа алапи. Тхох дуккха дараш балха долх меца а долаш, хӀаьта делкъийга хий па моле, кхы даа хӀама а дац тхога. Дийнахьа цкъа мара хӀама даа йиш яц тха. КӀайча администрацес нах къерд фасага хьежжа. КӀайчул дикагӀа болхлой а, духхьал Ӏаьржа хилар бахьан долаш иттаза кӀезигагӀа лургда цунна алапи».

Африкански къахьегамхошта дискриминаци а лелаю, вахара массадолча доакъошка низ-Ӏоткъам а лоаттабу. Ӏаьржача горнякий номер а уллаш дола оахка е аьшка зӀы лелае еза, цунца уж кхыча болхлоех къоасталургболаш. КӀарцхалаш доахкача аьшка саьргах яьча картаца чулаьцача шахтерий поселкера арабала бокъо лац царна. Концентрационни лагере санна, аравоалаш йола моттигаш лораеш салтий латт.

ДукхагӀа йолча хана африкански болхлошта алапи тӀел ах ахчеи юхедисаьча ах ахчана лаьрхӀа вогӀа йола продукташи. Магазинашка хьалтеха доахкаш хул: «европейцашта дола товараши» «укхазарча наха дола товараши» яхаш яздаь. Масала, Конгорча бойнешка дулха тӀатеӀадеш ши тайпа мухьар да: фиолетови мухьар — «кӀайчарнеи Ӏаьржачарнеи мегаргдолаш», баьццара мухьар — «духхаьл Ӏаьржачарна мегаргдолаш», яхаш.

Бельгийски Конго чӀоагӀа даьржад хала лазараш. 100 эзар саг туберкулезахи 280 эзар саг проказахи цамогаш ва мехка чухь. Бельгийски Конгорча наьха унахцӀено лораяра тӀулакха генеральни инспектора Дюрена яхачох, хоршах хӀара шера 30—50 эзар саг ла. Иштта доллашехьа а, 60 эзар сагага «хьожаш» цхьа лор ва цу мехка.

Бельгийски колониальни Ӏаьдало Ӏалаьмате къиза порядкаш оттаяьй колоне. Цхьаккха парти хилийтац цига, профсоюзаш законнах яц аьнна оттаяь я. Цхьабакъда колонизаторашта тӀа-тӀа а халагӀа хул колониальни Ӏаьдала раьза боацача африкански наьха къайлагӀа гӀатташ латта эгӀазбахар, уж паргӀата а демократически кортамукъа бовла а гӀерташ хилар юхатоха. Ерригача Африке империализманна духьалара болам Ӏалаьмате чӀоагӀа дегӀабарои шоай лоӀамех йола дукха керда пачхьалкхенаш цига хьахиларои Бельгийски Конгорча халкъа классовии къамани сакхетам сихбаь хьоабаьб.

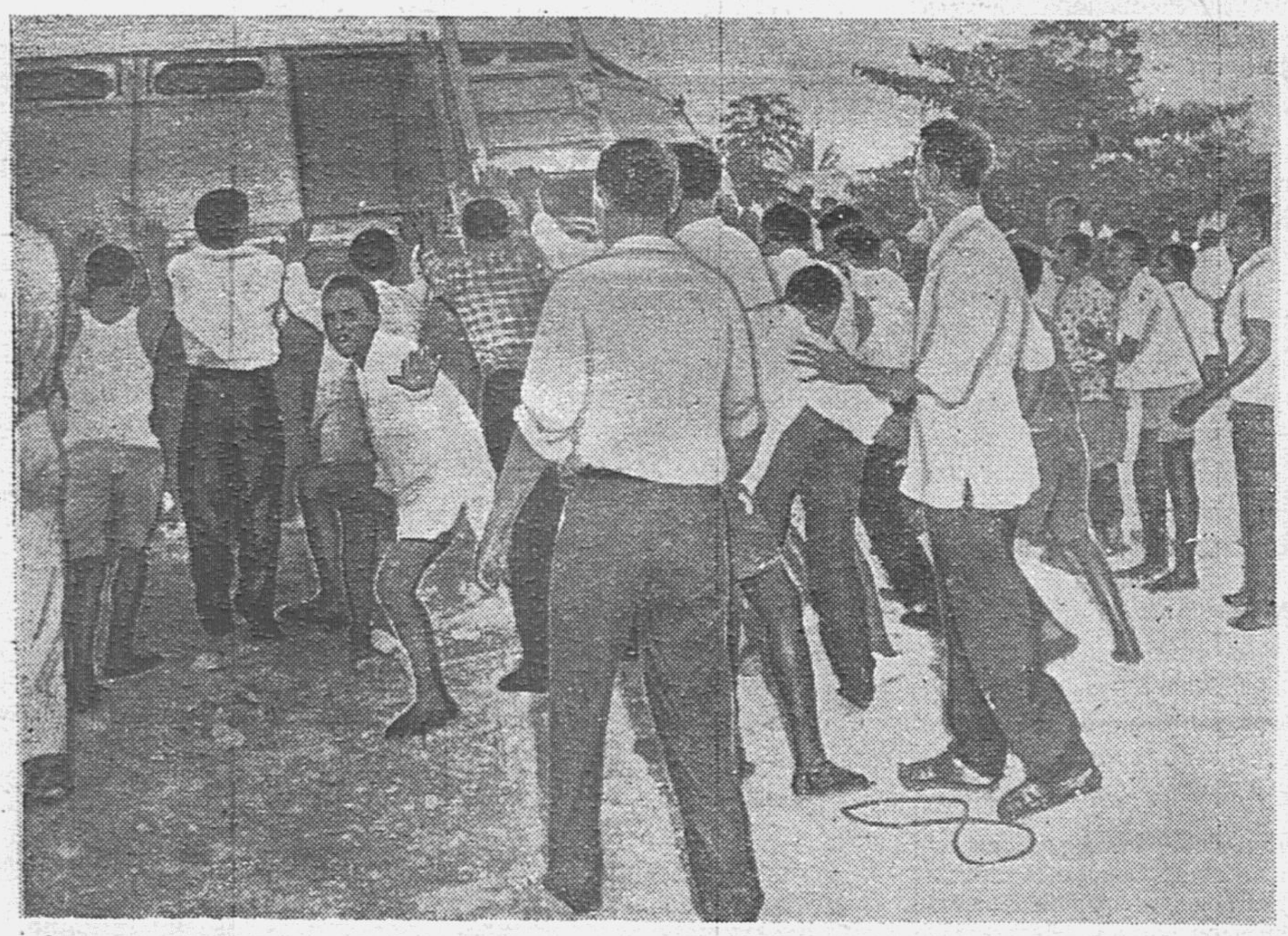
Дукхача хана Бельгийски Конгон губернатор хинна, колонен бельгийски министр Петийон 1958 шера июле ше колоне вахача хана «цецваьнна» хилар «кӀаьдача» конголезций гӀулакхех. Бельгийски Конго мукъаялийтар дӀадехаш яьча демонстрацеца тӀааийцар африканцаша министр. «Аз дунен тӀа яьккхача хана цӀаккха а иштта кхохкаденнача хьал тӀа нийсвеннавац со», яхаш мукӀарло дора Петийона.

Конгон халкъ гӀаттаро цӀенхаштта кхерабаьб колонизатораш. Бельген доал ду гӀозараш гӀерт гӀайтта конголезецаш цӀела корчабе. Брюссела политически моттигашка дувц къаммукъадаккхара болама духьал бельгийски колонизатораш де гӀерта гӀулакхаш. Цхьабакъда цар фуннагӀа дой а, Конгон халкъо кортамукъал а ший лоӀамах ше хилар а бахьан лоаттабеча къовсама ала бозлургбац царга. Из къовсам хаьдда хьаллоац дерригача мехкашкарча халкъаша.

Бельгийски Конго хинна хӀамашший ха яьккха яьнна хилар колониализманга дӀахойташ бу кхы цхьаькха а хоам ба. Кортамукъа довла а социально шоай лоӀаме хила а тӀайттача Африкан халкъаша лоаттабу революционни къовсам салташцеи йоккхийча топашцеи дӀабоаккхалургбац.

(15 январе арадаьннача «Красная Звезда» яхача газета тӀара).

Бельгийски Конго (Африка) латтача гӀулакхашка

Сурта тӀа: Леопольдвиле хиннача демонстраце хинна нах.

АФП сурт.

Хьун участке болх беш йола барт тайна коллектив

Коммунистически къахьегама бригадан членаш хила бокъо яккхар духьа чӀоагӀа къовсам лоаттабу Первомайски «Леспромхоза» хьун участке болх беча болхлоша. Хала да укх деношка тийда хьу хьуна юкъера Ӏоъаракхахьа: даим догӀа делх, дерригa наькъаш хотта баьнна халла мара дӀацавохалуш да.

Керда шу доладелча денз шийлача бийсашка лаьтта гӀорадаьча хана балхаш а деш сменах йоагӀа нормаш тӀеххоачаш а еш хьабоагӀа тракторист Клещевой, прицепщикаш Сергеев, Мишин, Абдулаев, кхыбараш а.

ВорхӀ шера СССР-а халкъа боахам дегӀабарах лаьца нов. Н. С. Хрущевс XXI-гӀча партсъезде ергйолча доклада тезисаш ювцаш, чӀоагӀа дог гӀоздаьнна керда декхараш тӀаийцад коллективо. Болхлоша дош деннад сменах йоагӀа нормаш 170 процент кхоачашъе, шоллагӀа говзалаш Ӏомае, балха тӀа тӀехьа вусачоа новкъостал де, иштта кхыдараш а. Уж декхараш сийленца кхочашдеш боахк болхлой. Сменах йоагӀа норма 170—200 процент кхоачаш ца еш цхьаккха а саг вац коллектива юкъе.

27-гӀча январе хургйолча XXI-гӀча партсъезда сийна махулла чехкагӀа январски план кхоачашъе гӀерташ боахк хӀанз болхлой.

А. УЖАХОВ,
«Леспромхоза» партийни организацен секретарь.

Керда фотокомплект

«Грозненский рабочий» газета издательствос кийчъяьй Нохч-ГӀалгӀай АССР-а столицан, города Грознен, сурташ тӀадола фотокомплект.

Цу фотокомплекта тӀа да хоза тоадаь тайп-тайпара 8 сурт. Царна юкъе да Советски пачхьалкхе хьаяьча — Владимир Ильича Ленина памятник, Шолжа берда йистан сурт, Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Министрий Совета цӀенош, Кирова цӀерахча культуран а салаӀара а парка хозача Ӏама сурт, кхыдараш а.

Укх деношка Грознен суртий фотокомлект республике бахача нахага йохка йолалургйолаш я.

Ю. ОЛЬГИН.

Спорт

Мотокросс

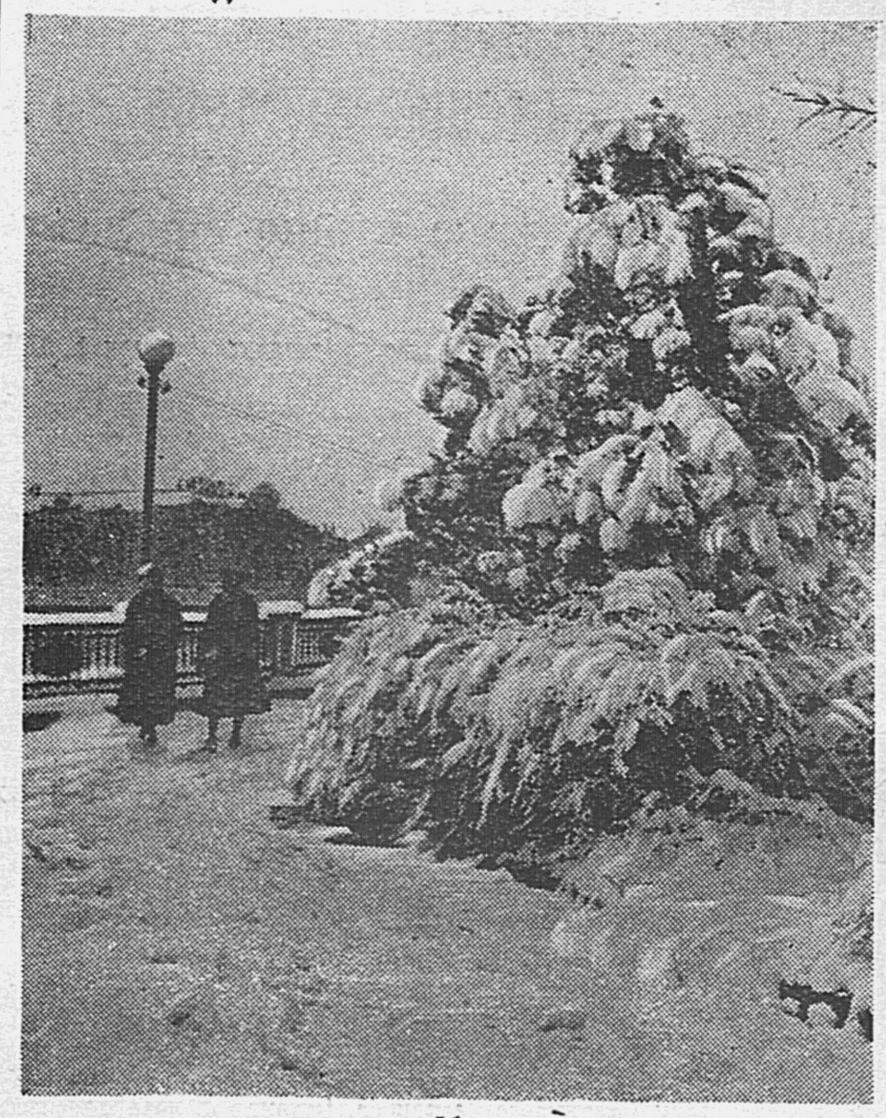
18-ча январе Грознерча Чехова цӀерахча парка гонахьарча халача наькъашка чакхъяьлар КӀилбаседХӀирийи, Кабардино-Боалкхаройи республикашкарча а, Кропоткинерча а Нохч-ГӀалгӀайчерча а мотоциклисти состязанеш.

Старт янначул тӀехьагӀа спорта мастер вола, Кропоткинера вена Е. Мичковски котваргволта хоадалар зрителашта. Дика лелайора цо ший машин. Цудухьа кот а ваьлар из. ШоллагӀа моттиг яьккхар Грознерча Ю. Даниляна, цул тӀехьагӀа кхаьчар Нальчикера спортсмен Э. Борисенко.

ЧӀоагӀа къовсам лаьттар йоаккхагӀа йолча мотоциклашца хиннача спортсменашта юкъе. Хьалхара пхи го баккхалца хьалха бар Грозненцаш Ф. Вдерникови, Ш. Алешеви. Бакъда халача моттиге гӀолла хьал тӀа бовлаш, мотоциклаш Ӏолегар бахьан долаш уж тӀехьабисар. Цига котваьлар Кропоткинера вурийтта шу даьнна зӀамига саг В. Конуротенко.

Командашта юкъе а котъяьлар Кропоткинера команда, цунна тӀехьа грозненцаш бар.

Р. АЛИМОВ

ӀА.

Грознерча Лермонтова цӀерахча сквере.

Ев. Меграбова фотоэтюд.

Районерча школашка шоллагӀа дешара ах-шу доладеннад

ХӀанз школан вахарцара бувзам чӀоагӀбарах долча Законо дог гӀоздаьккха, йолаш йолча торонех пайда эцаш, цу Законаца дувзаданна хьалхашка латта декхараш кхоачашдеш, хьинаре къахьегаш ба Наьсарен районерча школашкара хьехархой.

Вахара юкъе керттера дарех декхараш да хьалкхувш йоагӀа тӀехье вай социалистически Даьхе езаргйолаш, къахьегам безаш а вахар довзаш а хургйолаш хьалкхеелга... Классашка, дешара кабинеташка, мастерскешка, опытни участкашка лелабу уж декхараш кхоачашдара тӀехьа лелабеш бола болх.

ДӀадахача дешара ах-шера дика толамаш даьхад районерча хьехархой коллективаша. Дикача хьокхамашца дӀадоладаьд шоллагӀа дола дешара ах-шу, хьалхарча ах-шера дешархой дешара тӀехьа ца бусалга 90 процентага кхоачадаьча Экаж-Къонгий юртарча школан хьехархой коллективои, хьалхарча четверте дешара тӀехьа виса хинна 33 дешархо хӀанз дешара тӀехьа бисанза болча дешархошта тӀехьа кхебаьча Наьсаркертерча юкъерча школан хьехархой коллекивои.

Дукха ба районе боагӀача тайпара шоай болх дӀабахьа ховш, царга ра хьоккхам эца а мегаргбола хьехархой. Царех я Назрановски юкъерча школе хьалхарча класса хьехаш йола хьехархо Ю. П. Андреева.

Цхьабакъда еррига школаш а берригa хьехархой а бац иштта дика болх беш. Ала дезаш да Пхьиле-къонгий юртарча школе дешара болх а хьехама-кхетама болх а геттара лоха хилар. Укхаза дешара тӀехьа ца буса дешархой 68 процент мара бац. Цу школан хьехархой коллективо комсомольцашцеи, пионерашцеи, иштта дешархой дайшцеи-ноанойшцеи болх во лелабу. Хьехама балха юкъе лоархӀамегӀа дола гӀулакх из долга дик кхетадац цар (хьехархоша). Цу школера дешархой дешара тӀехьабисара керттера бахьан да из.

Цхьабола хьехархой ба дешархой коллектив чӀоагӀйира а, царна юкъера доттагӀал чӀоагӀдарна а тӀехьа боагӀача тайпара болх ца беш. Цу тайпарча хьехархой дешара тӀехьа бусаш бола дешархой дукхагӀа хул, хӀаьта дисциплина во а хул. Иштта барех ва Назрановски юкъерча школе физика хьехаш вола хьехархо-комсомолец нов. Сытин. Къахьегарца мара толамаш даха йиш ца хилар дика кхетаде декхарийла ва нов. Сытин

Цхьаькха тайпара а да кхоачамбоацараш. Районерча цхьаболча школай кулгалхошеи, хьехархошеи, дешархой дайша-ноанойшеи йоагӀача тайпара йоакхо йиц дешархошта наьна мотт хьехара. Из боккха лоархӀам болаш гӀулакх долга кхетадац цар. цул совгӀа кхетадац цар, наьна моттел уйла е а, хӀама кхетаде а, дагахьеи йоазонцеи хӀама Ӏомаде а бераша аттагӀа долга.

Школаш эргаяхарах долча Законо яххача тайпара, дешархой производстве къахьега Ӏомабелга лоархӀам болаш гӀулакх да. Цудухьа хӀанз дукхагӀа теркам тӀабахийта беза школан мастерскеш вӀашагӀйохкара. Цхьабакъда Назрановскии, ТӀой-Юртарчеи, Экаж-къонгий юртарчеи юкъерча школашка цу лоархӀамерча гӀулакха терко йиц, дешархой къахьегама юкъе озац.

Дика гӀулакх да дешархоша школера занятеш йистеяьлча классаш цӀенъеш а кхы дола балхаш деш а дӀадоладаь гӀулакх. Цхьабакъда цу гӀулакха боагӀача тайпара лоархӀам бац Долакха юртарчеи Яндрерчеи школашка.

Дешархой моллагӀча тайпара бале а къехьегам бовза а беза, Ӏомабелга школашка чакхдаккха деза.

М. ГАЙТОВ,
Наьсарен РайОНО заведующи.

Хьалхарча ах-шера дика хьоккхамаш

Дикача толамашца чакхдаьккхар Шалински районерча школаша укх дешара шерах хьалхара ах-шу.

Къаьстта дика къахьийгад Белгатоевски ворхӀ шера дешача школан хьехархой коллективо (школан директор нов. Сагидов ИбрахӀам). Цу коллективаца дукхагӀа бараш къона хьехархой ба. ВоагӀача тайпара методически болх а, хӀаьта берашта кхетам, хьехам балара болх а лелабарца дешара толамаш 90 процентага кхоачаде вӀаштӀехьадаьннад цу коллектива.

Иштта дика лелабаьб хьехама болх, къаьстта политехнически гӀулакхаш берашта Ӏомадара болх Колхозненски юкъерча школан хьехархой коллективо (директор нов. Юдин Ф. М.). Къаьстта дикача хьокхамашца чакхдаьккхар хьалхара ах-шу цу школерча дика балха опыт йолча к 8—10 классашка литература хьехача хьехархочо нов. Е. Х. Полищука. Къаьстта теркам тӀабохийт нов. Полищука нохчий къамах болча дешархошта эрсий мотт а литература а хьехара. Эрсий меттала йоацача школашкарча хьехархоша хьоккхам эца мегаргболаш ба цун болх.

ХӀанз кхы а дукхагӀа низ тӀабахийта, СССР Лакхехьарча Совето чӀоагӀдаьча школаш эргаяхарах долча Законо дог айдаь хьинаре къахьегаш, шоашта хьалхашка латта доккхий а бехктохаме а декхараш кхоачашдеш ба районера хьехархой.

А. БЕРСАНОВ,
Шалински РайОНО инспектор.

Вай мехкарча гӀишлонаш еча материалех бизза пайда эца

Вай пачхьалкхе болхлошеи кхыча къахьегамхошеи шоай коммунистически партен хьалхленца шоай хьашташ чакхдаха вӀашагӀа елла болхлойи къахьегамхойи пачхьалкхе я. Къахьегача сагал дезагӀа цхьаккха хӀама дац вай мехка. Цудухьа вй мехк мел дола рузкъа, хозне, фабрикаш, заводаш, городаш, юрташ, школаш, больницеш, хьалдеш мел латта тамаш йолаш дола доккха балхаш берригача а болхлойи кхыча къахьегамхойи да, цар хьал-торо тоаярана уж паргӀата бахарна деш да.

Дукха балхаш даьд Советски Союзе нах чубаха цӀенош дарна а. Советски Ӏаьдал эттача хана денз городашкеи болхлой поселкашкеи наха чубаха вай мехка хьалдаь цӀенош, Октябрьски революци хилалехь хьалха дӀа мел яхача хана даьрел 3,7-зза дукхагӀа да.

ВорхӀ шерар план кхоачашъярна вай мехка деш латтача дуккхача, доккхача балхашта юкъе дикка дакъа лоацаш да берригача а къахьегамхошта паргӀата чубаха йиш хургйолаш цӀенош делга.

Ерригача Советски Союзе ворхӀ шерарча планах хьалде лаьрхӀа да пачхьалкхен чотах 650—660 миллион квадратни метр цӀенош. ХӀаьта пачхьалкхен новкъосталца Ӏалаьмате дукха цӀенош бахача наха шоашта дергдолаш а да.

Вай Нохч-ГӀалгӀай республике, пачхьалкхен чотах, ворхӀ шерарча планах хьалде лаьрхӀа да цхьа миллион гаргга квадратни метр нах чубаха цӀенош, цул совгӀа городашкеи болхлой поселкашкеи бахача наха пачхьалкхен новкъосталца, шоаш шоашта де лаьрхӀа 13 400 цӀенош да, 535 эзар квадратни метр а хургйолаш, хӀаьта юрташка бахача наха пачхьалкхен новкъосталца шоаш шоашта хьалде лаьрхӀа 102 эзар цӀенош да 3060 квадратни метр а хургдолаш. Шоай даьй мехка цӀабаьхкача, нохчаштеи гӀалгӀаштеи шоашта цӀенош де хӀара цӀенна 10 бӀаь тума ссуда лу пачхьалкхено.

Уж нах чубаха цӀенош дарал совгӀа, ворхӀ шу йисте доалача 1965 шера, 1958-ча шера вай республикан промышленносто даьчул 2,2-ззеи дукхагӀа промышленни продукци ергйолаш, йолаш йола фабрикаши заводаши тоае а кхы дукха цӀена заводаши, фабрикаши, кхыйола предприятеши хьалъе а лаьрхӀа я.

Лакхе дийцача тайпара Ӏалаьмате дукха наха чубаха цӀенош а, фабрикаш а, заводаш а, кхыйола предприятеш а хьалъе дукха тайп-тайпара гӀишлонаш хьалъеш йола материалаш эш. Уж материалаш — етта кирпишк а тӀаюла кирпишк а хьалъеш заводаш Грозне а, Назране а, кхычахьа а я. Цхьабакъда цар хьаяьча кирпишках, хьалду гӀирсаш дукха хиларах, вӀалла а кхоачам хилац. Цул совгӀа, уж заводаш кирпишкаш еча дикача, чоалханерча машинашца Ӏалашъяь ца хилар бахьан долаш, цар кирпишкаш кӀезига а болхлошка дукха, хала кулгашца къахьегийташ а ю. Цудухьа дика машинаш а оттаяь, атта дуккха, дика кирпишкаш ергйолаш, уж заводаш тоае, хӀаьта Грознерча № 1 йолча кирпишкай заводе шера 6 миллион тӀаюла кирпишк ергйола цех е лерхӀ.

Цул совгӀа вай республике дика техника чу а йолаш дуккха кирпишкаш ергйолаш йола йоккха кхоъ кирпишкий заводаш е лерхӀ Шалинскии, Наурскии, Урус-Мартановскии районашка, Шалински районе цемент а алебастр а; шифер а ергйола заводаш а чуйоалхаш йоккха промышленни комбинат я юларгйолаш. Грозне юларгйолаш я руберойдни завод. Шелковски районе юларгъя эрзах, гӀишлонаш хьалъеча эшаш йола аьогаш а Ӏоакъаш а ергйола завод. Грозне а кхычахьа а йола кӀир йоакха заводаш тоае а, шеръе а кхы керда яраш хьалъе а лерхӀ.

Из долла хӀама иштта дале а, хьалде дезаш дола нах чубаха цӀенош а кхыйола боахама гӀишлонаш а Ӏалаьмате дукха хилар бахьан долаш, етта кирпишк а, арара тӀакхухьа хьу а, кхыйола материалаш а кхоачам болаш хургьяц. Цудухьа шоаш шоашта цӀенош хьалдеча наха а царна новкъостел деча пачхьалкхен организацеша а чӀоагӀа уйла е еза цӀенош хьалде мегаргйолча моттигашкарча материалех пайда эцарна.

Ший дезала деш долча зӀамигача цӀеношта, шенаш дотта, еттача кирпашкела вогӀа яц дика, дуккха ча, каг, кхыйола топпар вӀашагӀа бувзаш йола хӀамаш теха хьаяь топпара кирпишк. Цунах даь цӀенош декъа, Ӏай дӀайха, аьхки шийла, бӀаь шерашка меттагӀа ца доалаш латташ хул, хӀаьта дӀабодача маьха дуккха а чухьнагӀа а хьалдеш аттагӀа а да. Иштта дӀайха а декъа а, хьалдеш атта а, маьха чухьнагӀа а да ценашта юкъе дахча е эрз, увттабеш хьалдаь дахчан цӀенош а.

Ала дезаш да, дуккха а тайп-тайпара гӀишлонаш хьалъеча метте эшаш йола материалаш, вай республике шоартта йоллашехьа а, кхыча республикера хӀанзалца уж хьакхихьа хилар а, цу гӀулакхо гӀишлонаш яь яххара болх тӀехьа тийттalга а, царех дӀабода мах айбаьлга а. Масала, дезза тайпа герга кхера, ерригача Кавказа тоъал, вай республике боллашехьа а, из Ставропольски краера кхихьаб, гӀум хӀирашкахьара кхихьай, цемент, алебастр, тайп-тайпара басараш, чӀоагӀача цӀара духьала отташ йола кирпишк, пхьегӀаш ю топпар, кӀир йоаккха кхера, иштта кхыдараш а кхыча республикашкара кхихьад.

Цементи алебастри еш йола хӀама шортта я Шалински районе. Дошо бос бола охра яха басар да Маьтта лоаман къулбехьарча оагӀарахьа, курорт Ӏарам-Хийна духхьала. Шортта дика гипс я Итум-кхале. ЧӀоагӀача цӀара духьал отташ йола кирпишк а, пхьегӀа а, кхы хӀама а еш бола топпар шортта ба Назрановски районе Яндре яхача юрта юххе. 1927-ча шера денз 1943-ча шерага кхаччалца тхов тӀа ехка сланцай Ӏоакъаш йоахаш болх баь моттиг я Первомайски районе, тӀом хинначул тӀехьагӀа хӀанз юха болх бе йола ца йолийташ латт из. КӀир йоха кхера доззув доацаш дукха ба. ХӀаьта лоамашка, цӀаккха а саго доал ца деш, пайда ца эцаш, латташ гӀишлонашта а цӀагӀа лелаеча хӀамашта а эшаш йола дукха хьу я наькъаш а даьхка, Ӏоъара а яккха эшача дӀаяхийта мара ца еза.

ВорхӀ шерар план доккхийча толамашца ханал хьалха кхоачашъе, вай мехка мел долча гӀишлонаш еча эшача хӀамаех пайда эца беза. Цу гӀулакха чӀоаггӀа уйла тӀаяхийта еза вай республикерча гӀишлонаш еча организацеша.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цӀерахча кинотеатре
Йоккха зал — «Фейерверк». Долалу 10, 12, 2, 4, 6. 8, 10.
ЗӀамига зал № 1 — «Фейерверк». Долалу 8.30, 10.30. 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗӀамига зал № 2 — «Фейерверк». Долалу 9, 11, 1. 3, 5, 7, 9.
ЗӀамига зал № 3 — «Фейерверк». Долалу 9.15, 11.15, 1.15, 3.15. 5.15, 7.15, 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре
«Полевой соловей». Долалу 9, 11.10 3.10, 5.20, 9.30.
«Гроза над полями». Долалу 1.15. 7.30.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора—2-41-23, редактора зам.—2-07-01, партийни вахареи письмойи отделий — 2-25-72, корректорске — 2-30-91.

СФ00065 1918 шерарча 11-ча августа цӀерах йола типографи, Грозный, Революцен Заказ № 555